

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1104

14. LIPNJA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Žetva žitarica i uljane repice

**Robne zalihe i geopolitički
odnosi smanjuju cijenu**

SADRŽAJ

5

Rezultati izbora
za Europski parlament
**Stranke centra
i dalje vodeće**

8

Dario Bošnjak, savjetnik
predsjednika Općine Bač
za hrvatsku nacionalnu manjinu
**Odlična suradnja
sa SNS-om**

12

Filip Golubov Car, direktor Turističke
zajednice Općine Draž i gajdaš
**Baština za
suvremeno doba**

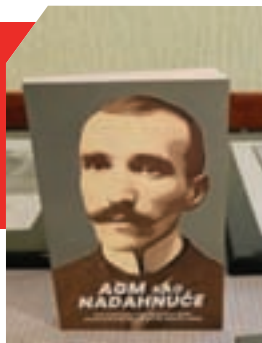
20

Prvi sajam obrazovanja
na hrvatskom jeziku
**Pred osmašima
odluka – kamo sutra?**

30

8. Dani Antuna Gustava Matoša
u Plavni i Beogradu
Matoš kao nadahnuće

34

Relikvije sv. Antuna stigle u Suboticu
Svetac cijeloga svijeta

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Ivana Petrekanić Sič

(koordinatorka dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović

(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić

(novinar)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić

(tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Nismo iz ove priče

Bili i prošli još jedni izbori. Ovoga puta, zamislite, ne naši, već su privilegij glasovanja imali državljani zemalja članica Europske unije, pa i oko 100.000 ljudi s prebivalištem u Srbiji koji imaju putovnicu neke od europskih država.

I nije se dogodila kataklizma u vidu značajnog jačanja desnice u Europskom parlamentu što su neki analitičari najavljivali, preslikavajući rezultate nacionalnih izbora. Jesu stranke krajnje desnice u nekim državama osvojile značajan broj glasova, ali većinu su (s nešto manje zastupnika) zadržale stranke desnog centra. To što se zbog toga u nekim državama raspuštaju parlamenti i padaju vlade već nije naša briga i naš problem.

Nama brige tek dolaze. Kako će se novi Europski parlament postaviti prema proširenju Europske unije i još više kako prema Srbiji koja bi malo tu (u Europsku uniju), a malo i tamo (blizu Rusije i Kine) i najviše prema pitanju Kosova.

Važne odluke, a takva je svakako odluka o proširenju Europske unije, donosi se jednoglasno. No, ako je za utjehu, Srbija je još jako daleko od toga, ako to uopće stvarno i želi.

O vanjskoj politici i njenoj neusuglašenosti s vanjskom politikom EU neću ovoga puta, jer je možda očitiji primjer o našem napretku na europskom putu podatak da od kraja 2021. godine nije otvoren nijedan pregovarački klaster (nekada se to zvalo poglavlja), a da se i dalje čvrsto držimo na dva zatvorena poglavlja.

Ako kao početak naše deklarativne želje za ulaskom u Europsku uniju uzmemo početak pregovora o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, nanizalo se 19 pregovaračkih godina. Kako mandat eurozastupnika traje pet godina, to znači da su za ovih 19 godina prošle četiri garniture eurozastupnika, a mi smo tu (ili još malo istočnije) gdje smo bili i prije 19 godina. Može i malo blaža varijanta: »samo« je 12 godina prošlo od dobivanja statusa zemlje kandidata.

Tako da nema sekiracije oko toga kako će se novi europarlamentarci odrediti prema proširenju Europske unije. Nismo mi iz te priče.

Z. V.

Financijska potpora Središnjeg državnog ureda

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske donio je Odluku o dodjeli financijske potpore za posebne potrebe i projekte od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske za 2024. godinu

Temeljem provedenog 1. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2024. godinu, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske donio je Odluku o dodjeli financijske potpore za posebne potrebe i projekte od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske za 2024. godinu.

Javni poziv provodi se s ciljem promicanja veza i jačanja suradnje Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske te očuvanja i jačanja nacionalnog identiteta, zaštite prava i interesa hrvatskih zajednica, očuvanja hrvatskog jezika, kulturnog stvaralaštva i baštine te poticanja hrvatskog kulturnog zajedništva, kao i pomoći ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Republike Hrvatske.

Odabrano je 37 projekata iz Republike Srbije koji će dobiti financijsku potporu u 2024. godini. Iznos pomoći varira od 2.000 do 12.000 eura. Među odabranim projektima dominiraju oni raspisani od strane kulturnih i prosvjetnih društava i udruga sa 16 odabranih, a odmah potom ih slijede crkvene organizacije s 12 projekata.

Središnji državni ured za Hrvate
izvan Republike Hrvatske

Odluku o dodjeli financijske potpore možete pronaći na sljedećem linku: <https://hrvatiizvanrh.gov.hr/natjecaji-574/odluka-o-dodjeli-financijske-potpore-za-posebne-potrebe-i-projekte-od-interesa-za-hrvate-izvan-republike-hrvatske-za-2024-godinu-6411/6411>.

Gojković i Magyar za jačanje partnerstva

Predsjednica Pokrajinske vlade **Maja Gojković** i veleposlanik Mađarske **József Magyar** ocijenili su prilikom susreta u utorak, 11. lipnja, da je suradnja Srbije i Mađarske na izuzetno visokoj razini, te da je stratejsko opredjeljenje dvije države da jačaju prijateljske i partnerske odnose i razvijaju zajedničke projekte.

Na to ukazuje dinamična privredna suradnja i evidentan rast robne razmjene, kao i zajednički rad na više značajnih projekata, među kojima je izgradnja brze pruge Beograd – Budimpešta, suglasni su Gojković i Magyar. Suglasili su se i da treba raditi na privlačenju novih investicija, dodatnom povezivanju srpskih i mađarskih privrednika, privrednih komora i razvojnih agencija, realizaciji zajedničkih infrastrukturnih projekata.

Predsjednica Gojković navela je da su do sada na teritoriju AP Vojvodine mađarske kompanije investirale 324,5 milijuna eura, trenutno zapošljavaju više od 7.400 radnika te da su nove investicije dobrodošle.

Obostranu snažnu podršku ima i aktivnije sudjelovanje srpske i mađarske strane u prekograničnim projektima i zajedničko apliciranje za sredstva iz europskih fondova, zaključeno je na sastanku. Ocijenjeno je da potencijal za unaprjeđenje veza postoji i u području kulture i obrazovanja.

Gojković i Mađar istakli su važnu ulogu koju mađarska nacionalna manjina u AP Vojvodini ima u savezništvu Srbije i Mađarske i sve intenzivnijoj suradnji.

U razgovoru je ocijenjeno i da je predstojeće predsjedavanje Mađarske Vijećem Europske unije, od 1. srpnja, značajno za Srbiju.

Rezultati izbora za Europski parlament

Stranke centra i dalje vodeće

Stabilna većina do sada vladajuće koalicije na centru, rast krajnje desnice i veliki pad liberala i zelenih glavna su obilježja izbora za Europski parlament koji su održani u državama članicama od 6. do 9. lipnja. Državljeni Hrvatske birali su 12 zastupnika. Hrvatska demokratska zajednica osvojila je šest mandata, Socijaldemokratska partija četiri, a po jedan mandat su osvojili Domovinski pokret i Možemo!

Stabilna većina do sada vladajuće koalicije na centru, rast krajnje desnice i veliki pad liberala i zelenih glavna su obilježja izbora za Europski parlament koji su održani u državama članicama od 6. do 9. lipnja. U novom sazivu, usprkos najavama velikog uzleta krajnje ili radikalne desnice, odnos snaga će ostati manje-više isti. Krajnja desnica je dobila više zastupnika, ali na račun zelenih koji su značajno pali, a koalicija stranaka desnog centra, socijaldemokrata i liberala koja je u prethodnom sazivu bila u većini zadržat će taj status i u novom sazivu s 404 zastupnika. Novi saziv Europskog parlamenta broji ukupno 720 zastupnika, a za izbor predsjednika ili predsjednice Europske komisije potrebna je većina od 361 glasa.

Odnos snaga u parlamentu

Europska pučka stranka (EPP) u kojoj su okupljene stranke desnog centra imat će 189 zastupnika, socijaldemokrati će imati 135, a liberali 80 što je ukupno 404, a u prethodnom sazivu su imali ukupno 417 zastupnika.

Stranke tvrde desnice okupljene u zastupničkom klubu Europskih konzervativaca i reformista (ECR) će imati 72 zastupnika, tri više nego u prethodnom sazivu, dok će stranke krajnje desnice Identitet i demokracija (ID) imati 58 zastupnika, devet više nego u prethodnom sazivu. Zeleni su pali sa 71 na 52 zastupnika, a krajnja ljevica imat će 36 zastupnika, jednog manje nego u prethodnom mandatu. U grupi stranaka koje prvi puta ulaze u Europski parlament ili za koje se još ne zna kojoj će grupaciji pripadati ima 52 zastupnika. U toj su grupi i zastupnici Alternative za Njemačku (AfD), koja je nedavno izbačena iz kluba krajnje desnice. Nezavisnih zastupnika će biti 46, šesnaest manje nego u prethodnom mandatu.

Posljedice izbora

Ovi su izbori, piše BBC, izazvali politički potres u Europi, a najveći gubitnici su francuski predsjednik **Emmanuel Macron** i njemački kancelar **Olaf Scholz**. Prema predviđanjima, stranke krajnje desnice su zabilježile odlične rezultate u Francuskoj i u Njemačkoj, zemljama stupovima Europske unije i u još nekim zemljama EU. Zbog teškog

poraza njegove stranke od Nacionalnog okupljanja **Marianne Le Pen**, Macron se hitno obratio naciji i saopćio kako je raspustio parlament i da će raspisati izvanredne nacionalne izbore za 30. lipanj i 7. srpanj.

U Njemačkoj su i stranke na vlasti očigledno izgubile povjerenje građana. Socijaldemokrati su s 13,9 % ostvarili najgori rezultat ikada na nekim nacionalnim izborima, Zeleni su pali na 11,9 %, a liberali su dobili 5,2 %. S druge strane, stranka krajnje desnice Alternativa za Njemačku (AfD) prošla je bolje sa 16,5 % osvojenih glasova. Pobjednici izbora su Demokršćani, savez CDU i CSU, koji su zajedno dobili oko 30 % i koji pozivaju na nove izbore u Njemačkoj smatrajući da je izborima izglasano nepovjerenje kancelaru Olafu Scholtzu koji, međutim, ne želi raspisati prijevremene izbore već očekuju da će biti raspisani redovito na jesen 2025. godine, piše *Deutsche Welle*. Njihova odluka je takva vjerojatno i zbog činjenice da bi njemački kancelar – za razliku od francuskog predsjednika – na izvanrednim izborima vjerojatno izgubio. Macrona direktno bira narod i na funkciji je do 2027. godine, dok njemačkog kancelara bira većina zastupnika u Bundestagu, navodi *Deutsche Welle*.

Glasanje u Srbiji

Na izborima u Srbiji je moglo glasati oko 100.000 građana Srbije koji imaju dvojna državljanstva Mađarske ili Hrvatske. Oko 67.000 Mađara, građana Srbije, upisano je u registar birača za EU izbore u Mađarskoj i oni su mogli glasati putem pošte ili u nedjelju u Veleposlanstvu Mađarske u Beogradu i Generalnom konzulatu u Subotici ili poštom. Nacionalna izborna komisija je do 7. lipnja primila 33.209 glasačkih listića iz Srbije, što je 49,79 % registriranih birača. U Europskom parlamentu Mađarska ima 21 zastupnika.

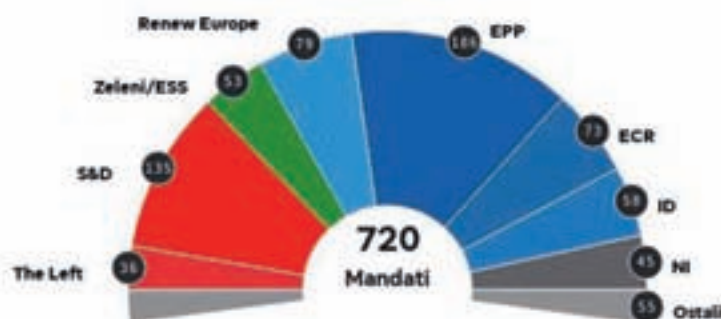
Također je moglo glasati oko 38.000 građana Srbije koji imaju i državljanstvo Hrvatske, ali su oni mogli glasati samo u konzularnom odjelu Veleposlanstva R. Hrvatske u Beogradu i u Generalnom konzulatu R. Hrvatske u Subotici.

10. 6. 2024. - 16:14

Sva vremena prikazana su u zoni GMT+2

Europski parlament 2024. – 2029.

Privremeni rezultati

Klubovi zastupnika u Europskom parlamentu	Broj mandata	% mandata
EPP - Klub zastupnika Europske pučke stranke (kršćanski demokrati)	186	25,83 %
S&D - Klub zastupnika Progresivnog saveza socijalista i demokrata u Europskom parlamentu	135	18,75 %
Renew Europe - Klub zastupnika Renew Europe	79	10,97 %
ECR - Europski konzervativci i reformisti	73	10,14 %
ID - Klub zastupnika Identitet i demokracija	58	8,06 %
Zeleni/ESS - Klub zastupnika Zelenih/Europskog slobodnog saveza	53	7,36 %
The Left - Klub zastupnika Ljevice u Europskom parlamentu - GUE/NGL	36	5,00 %
NI - Nezavisni zastupnici	45	6,25 %
Ostali - Novozabrani zastupnici koji ne pripadaju nijednom klubu zastupnika u Parlamentu pred kraj njegova saziva	55	7,64 %

Prema poslovniku Parlamenta, klub zastupnika sastoji se od najmanje 25 zastupnika izabranih u najmanje sedam država članica.

Izvor: agencija Verian za Europski parlament

Braća Italije premijerke **Giorgie Meloni** osvojila je najviše glasova na izborima za EP (28,85 %) i time potvrdila status najpopularnije stranke u Italiji. Na drugom mjestu je lijeva oporbena Demokratska partija (24,04 %), zatim slijedi druga glavna oporbena stranka, Pokret pet zvjezdica (9,91 %), a stranka pokojnog premijera **Silvia Berlusconi** Forca Italia osvojila je 9,72 %. Krajnje desna Liga **Matea Salvini** osvojila je 8 % glasova.

U Mađarskoj je Fidesz, stranka mađarskog premijera **Viktora Orbána**, osvojila 43,5 % glasova, nešto manje od očekivanog, dok je stranka Poštovanje i sloboda (TISZA) **Petra Magyara** s 31 % nadmašila očekivanja. Fidesz će tako u novom sazivu umjesto dosadašnjih 13 imati 11 mandata, dok bi liberalno-konzervativna stranka TISZA trebala imati 7 mandata. Ta stranka je osnovana 2021. godine i još nije jasno kojoj će se političkoj grupaciji pridružiti.

U Slovačkoj je prozapadna oporbena stranka Progresivna Slovačka osvojila 27,81 % glasova dok je stranka slovačkog premijera **Roberta Fica** SMER – socijaldemokracija, koja se protivi daljem naoružavanju Ukrajine, dobila glasove 24,76 % birača. Republikanska stranka osvojila je 12,53 %, Glas-SD 7,18 %, a Kršćansko-demokratski pokret 7,14 % glasova.

Rezultati izbora u Hrvatskoj

Državljeni Hrvatske birali su 12 zastupnika u Europski parlament. Odaziv je bio svega 21,32 %, za 8,53 % manje nego na izborima 2019. Hrvatska demokratska zajednica osvojila je šest mandata (34,6 % glasova), Socijaldemokratska partija četiri s 25,96 % glasova, a po jedan mandat osvojili su Domovinski pokret (8,82 % glasova) i Možemo! (5,92 % glasova).

Na listi HDZ-a najviše glasova dobio je premijer **Andrej Plenković** (39,7 posto liste ili 101.820), ali budući da on neće ići u Europski parlament, HDZ će u njemu predstavljati **Dubravka Šuica** (8.864 glasova), **Davor Ivo Stier** (25.424 glasa), **Karlo Ressler** (6.273 glasa), **Nikolina Brnjac** (7.734 glasa), **Željana Zovko** (6.707 glasova) i **Sunčana Glavak** (4.840).

S liste koalicije okupljene oko SDP-a u Europski parlament ulaze nositeljica **Biljana Borzan**, koja je dobila 83.656 glasova, **Tonino Picula** koji je dobio oko 31 tisuće glasova, **Predrag Matić Fred** (17.239 glasova) te **Romana Jerković** (1.005 glasova).

Bastion EPP-a

Europska pučka stranka (EPP) izgradit će bastion protiv ekstrema i s ljevice i desnice, izjavila je nakon proglašenja rezultata predsjednica Europske komisije i članica EPP-a **Ursula von der Leyen**.

»Nijedna većina ne može se formirati bez EPP-a i zajedno ćemo izgraditi bastion protiv ekstrema s ljevice i desnice«, rekla je Von der Leyen.

Njena je stranka najbolje prošla na izborima u Njemačkoj, te je najavila kandidaturu za novi mandat predsjednice Europske komisije, iako je talijanska premijerka Giorgia Meloni poručila kako je još rano govoriti o tome.

Domovinski pokret se na izborima potvrdio kao treća politička grupacija na hrvatskoj političkoj sceni. Dobili su oko 66.500 glasova u Hrvatskoj i inozemstvu. Iako je listu nosio predsjednik stranke **Ivan Penava**, najveći broj glasova (35.303 glasa ili 53,99 posto liste) dobio je **Stephen Nikola Bartulica** koji ulazi u EP.

Politička platforma Možemo! osvojila je posljednji hrvatski mandat u Europskom parlamentu. Najviše glasova na listi dobila je **Ivana Kekin** (11.307 glasova ili 25 posto liste) koja međutim ostaje u Hrvatskom saboru, a u EP odlazi nositelj liste **Gordan Bosanac** koji je dobio 6.134 glasa ili oko 14 posto liste.

Izbori održani u Srbiji

Na izborima za Europski parlament 390 hrvatskih državljana s prebivalištem u Srbiji iskoristilo je svoje biračko pravo, a od toga je približno 56 % glasalo za kandidate Hrvatske demokratske zajednice (HDZ).

U Subotici, u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske, glasalo je 237 državljana Hrvatske. Od njih 168 je svoj glas dalo HDZ-u, dok je 148 glasova pripalo nositelju liste Andreju Plenkoviću. U Beogradu, u Veleposlanstvu Republike Hrvatske, od 110 izašlih birača, 12 je podržalo HDZ.

Ukupno je za one liste koje su ušle u Europski parlament glasalo za HDZ 218 birača (56,04 %), za Možemo! 40 (10,28 %), koaliciju oko SDP-a 32 (8,22 %) i za Domovinski pokret 6 (1,54 %). Ostali su glasali za druge liste koje nisu osvojile mandate.

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** rekla je nakon što je glasovala u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici kako je HNV poticao ljude da izađu na izbore i glasuju za one »koji su nam i do sada otvarali vrata«.

»Nadamo se da ćemo sada svoj glas moći dobaciti i do Europskog parlamenta. Naime, Hrvatska demokratska zajednica ima izuzetno dobru suradnju i izuzetno dobro poznaje prilike Hrvata u Srbiji i smatramo da je ovo jako važno da se za naše stanje i prilike čuje i u Europskom parlamentu. Ovom bih se prilikom zahvalila i svima onima koji su izašli na glasanje kada smo birali zastupnike za Hr-

vatski sabor nedavno, koji su vjerovali i koji su pokazali da naš glas ima težinu da nije besmisleno izlaziti na izbore i da zaista nekada nešto možemo promijeniti. Jako je i sada važno da se naš glas čuje u EP, a dodatna vrijednost je i da je vladajuća stranka u Srbiji članica iste Europske pučke partije kao i HDZ i ovo je prilika možda da se borimo za neke zajedničke vrijednosti«, rekla je Jasna Vojnić.

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini (DSHV) čestitao je HDZ-u na pobjedi. Predsjednik DSHV-a i ministar u Vladi Republike Srbije **Tomislav Žigmanov** izrazio je zadovoljstvo velikom podrškom hrvatskih državljana iz Srbije ovoj stranci i njenom nositelju Andreju Plenkoviću.

»Čestitam na uvjerljivoj pobjedi! Veselimo se nastavku plodonsne suradnje za dobrobit Hrvata u Vojvodini«, napisao je Žigmanov na društvenoj mreži X.

On je podsjetio kako je prije izbora pozvao sunarodnjake u Srbiji da podrže HDZ, ističući da se ova stranka pokazala odgovornom u vođenju europskih politika te da je značajno doprinijela poboljšanju položaja hrvatske manjine.

Odaziv birača

Velike su razlike bile u odazivu birača na izborima za EP, tako je u Belgiji skoro 90 % birača izašlo na izbore a u Luksemburgu 82 % (u ovim je državama izlazak na izbore obavezan prema zakonu), Malti 73 %, Njemačkoj 65 %, Mađarskoj 60 %, Danskoj i Cipru oko 58 %, Rumunjskoj 52 %, Francuskoj, Španjolskoj i Švedskoj oko 50 %, Sloveniji i Poljskoj oko 41 %, Finskoj 40 %, Estoniji 38 %, Češkoj i Portugalu 36 %, Slovačkoj i Latviji 34 %, Bugarskoj 32 %, Litvi 28 %, a najniži odaziv birača bio je u Hrvatskoj 21,34 %.

»Naravno, budući da smo građani i Srbije, to ima i svoje posljedice kada su u pitanju određene politike koje nisu usuglašene i nisu u suglasju sa stavovima i određenim mjerama koje se odvijaju, događaju i zastupaju unutar Srbije. U tom smislu bili smo svjedoci u proteklih 11 godina, otkako je Hrvatska postala članica EU, da je bilo različitih stavova, različitih iskustava i da smo u određenim situacijama trpjeli i drukčije, osim pozitivnih, utjecaje i prilike. Vjerujem da usuglašeno djelovanje i vodstva hrvatske zajednice i tijela vlasti u Hrvatskoj s vrlo jasnom platformom novih politika kada su u pitanju europske integracije zapadnog Balkana i programa rasta koji otvara perspektivu i za Srbiju u EU integracijama, da možemo onda bez napetosti i samo s beneficijama ići dalje i kada su u pitanju EU integracije i prinosi koje DSHV prije svega kao stranka posvećena ovim integracijama može tome pridonijeti«, kazao je Žigmanov nakon glasovanja.

Prema neslužbenim procjenama, oko 30.000 hrvatskih državljana s prebivalištem u Srbiji ima pravo glasa na izborima.

J. D.

Dario Bošnjak, savjetnik predsjednika Općine Bač za hrvatsku nacionalnu manjinu

Odlična suradnja sa SNS-om

U Baču Demokratski savez Hrvata u Vojvodini nije imao svoje kandidate na lokalnim izborima, ali je kao rezultat prethodnih razgovora podržao listu oko Srpske napredne stranke. Predsjednik podružnice DSHV-a u Baču **Dario Bošnjak** postavljen je za savjetnika predsjednika Općine za pitanja hrvatske nacionalne manjine.

Kakvi su rezultati izbora i što oni znače za dalju poziciju DSHV-a u Baču?

U Baču je koalicija oko Srpske napredne stranke osvojila 57 % ukupnih glasova i imaju 16 mandata, grupa građana »Moj Bač« ima 7 mandata i koalicija »Oslobodimo Bač« oko Demokratske stranke i Lige socijaldemokrata Vojvodine imaju 2 mandata. Premda je oporba tražila prebrojavanje glasova i rezultati još nisu konačni, mislim da oko toga neće biti problema. Što se tiče Demokratskog saveza Hrvata i hrvatske zajednice općenito po nekom postizbornom dogovoru smo dobili mjesto savjetnika predsjednika Općine Bač za pitanja hrvatske zajednice. Rješenje je već uručeno i počinjem djelovati i već radim kao savjetnik. Već sam napravio određene pomake po tom pitanju i radimo strategiju kako ćemo uvrstiti hrvatsku zajednicu na mapu Općine Bač jer moja želja je da potpuno integriramo hrvatsku zajednicu u društvo, da to ne bude samo u kulturi već i vezano za turizam, etno-turizam, pitanja komunalne infrastrukture itd. Jednostavno, da se i nas nešto pita jer imamo i mi prijedloge i rješenja za mnoge probleme koji muče naše građane, bez obzira na nacionalnu pripadnost. I želimo biti sudionici tih rješenja kada su ti problemi u pitanju. Mi smo jedna mala općina, mala zajednica i mislim da možemo napraviti pomake i kada su u pitanju stereotipi prema hrvatskoj zajednici mada nismo do sada doživljavali neke velike probleme. Suradnja s vlašću iz prošlosti, osobito u posljednje dvije godine kako sam preuzeo mjesnu organizaciju DSHV-a u Vajskoj, podignuta je na puno višu razinu i prvi puta smo prošle godine dobili stranačke prostorije za djelovanje a posljednjih trideset godina djelovanja DSHV-a nikada nismo imali prostorije u Baču i od tog momenta počinje suradnja pozitivnog karaktera.

Zašto DSHV nije izišao na izbore u Baču?

Ja sam imao želju da se ide samostalno, međutim procjene su bile da mi ne bismo mogli isplivati u tom duelu vlasti i oporbe makar s jednim vijećnikom. I to se u kampanji vidjelo. I vlast i oporba su grabili naše birače i jednostavno odlučili smo se na ovaj korak ovog puta dok se ne osnažimo, dok ne ojačamo i ja sam siguran da ćemo za dvije-tri godine uspjeti napraviti organizaciju. I sâm sam rekao kada sam preuzimao organizaciju u Vajskoj da će mi trebati četiri godine da obnovim tu stranačku infrastrukturu koja je bila devastirana. Za dvije godine smo napravili mnogo, ali još uvijek nedovoljno da bismo mogli ići samostalno. Oporba nas nije ni zvala na razgovore po

bilo kojem pitanju, a što se tiče SNS-a oni su prvi došli da razgovaramo o svemu i mi to cijenimo i zato smo odlučili podržati tu listu i zbog svih rezultata od prije što smo imali s njima što se tiče općine, i zbog svega što su nam ponudili to je bilo više nego korektno.

A zašto niste imali svoga kandidata na listi, kako biste eventualno imali vijećnika u općinskoj skupštini ako je ta suradnja tako dobra?

Tu je ispao jedan problem: oni su nama nudili, ali jednostavno je bilo nedovoljno vremena da se odluči i oni su listu predali bez nas, a mi još nismo imali dopuštenje od vrha stranke za takav potez. Jednostavno se čekalo odobrenje koje je stiglo kasno i to je bila jedna vrsta nesporazuma, ali to smo riješili postizbornom suradnjom i dogovorom. Ono što je dogovarano u vrijeme predizborne kampanje u cijelosti se ispoštovalo i po tom dogovoru ćemo i raditi. Mi smo sada sudionici izvršne vlasti u Baču, a to niti jedna druga nacionalna manjina nije dobila. Hrvati jesu.

Što planirate uraditi na ovoj poziciji?

Prvo, moja je želja da se hrvatska zajednica integrira u potpunosti u cjelokupno društvo. Drugo što očekujemo i što smo se dogovorili jeste pomoć svim našim udrugama, a što je do sada dosta teško išlo. Imamo strategiju zapošljavanja naših ljudi, također želimo biti sudionici i o tome smo razgovarali da ćemo zajednički podnositi projekte i prekogranične suradnje i pokušat ćemo ići na projekte pretpostupnih fondova Europske unije i tu vidimo našu budućnost i naše djelovanje. Tako da će biti na obostrano zadovoljstvo i korist.

Kako vidite položaj i budućnost Hrvata u Baču?

Prije deset godina prema popisu nas je bilo 1.300, a sada 878 u Općini Bač koja ima 12.000 stanovnika, tako da smo mi u jednom nezavidnom položaju. Odumiremo, odlazimo, tako da je ovo bila jedinstvena prilika jer će nas za deset godina biti upola manje. Ne želim biti pesimist, ali moram biti realan. Ovo je bila prilika da pokušamo osnažiti DSHV s ovakvim načinom rada i za dvije-tri godine pokušamo nešto napraviti sami.

J. D.

Robne zalihe i geopolitički odnosi smanjuju cijenu

»Ispadne da smo mi poljoprivrednici kockari, sve je kod nas nesigurno i nepredvidivo. Može biti i ovako i onako, nema pravila, a ulog je velik«, kaže predsjednik Skupštine Poljoprivrednih proizvođača Subotica Miroslav Matković. »I dalje stojim iza toga da oni poljoprivrednici koji primjenjuju punu agrotehniku i koji će imati adekvatne prinose shodno onome što su uložili, na svom rodu pšenice će moći i zaraditi«, smatra direktorica udruženja Žita Srbije Sunčica Savović

Početak lipnja započela je žetva ječma, 15-ak dana ranije nego inače. Ovtjedni povremeni pljuskovi odužili su žetvu uljane repice, a ovih dana ratari su počeli skidati i pšenicu. Poljoprivrednici niti ove godine nisu zadovoljni otkupnom cijenom ječma i uljane repice, a na dan zaključenja ovoga broja tjednika cijena pšenice još uvijek nije bila poznata. Kako su nam rekli iz Produktne burze Novi Sad veliki raskorak u cijeni ponude i potražnje pšenice novoga roda trenutačno otežava zaključenje burzinih ugovora.

Cijena za pšenicu prošlogodišnjeg roda 10. lipnja iznosila je 22,50 din/kg bez PDV-a, za stočni ječam 17,80 din/kg bez PDV-a, a za uljanu repicu 43,70 din/kg bez PDV-a, podaci su Produktne burze.

Poljoprivrednik ili kockar?

Da otkupna cijena žitarica i uljane repice niti ove godine nije rentabilna ističe predsjednik Skupštine Poljoprivrednih proizvođača Subotica **Miroslav Matković**.

Kako kaže, cijena pšenice bi trebala biti 26 din/kg bez PDV-a kako bi poljoprivrednici mogli godinu završiti u plusu. Kao problem Matković navodi i to što su poljoprivrednici primorani prodavati svoju robu za vrijeme žetve, kada su najniže cijene robe zbog velike ponude.

»Mi se moramo razduživati. Uzeli smo repromaterijal na kredit i obvezali se da ćemo ga isplatiti čim se skine novi rod. S druge strane, novci od žetve su nam prvi novci u godini, od njih se plaća arenda i sve ostalo. Rijetko tko ima taj luksuz da rod skladišti i čeka bolju cijenu. Na kraju, ispadne da smo mi poljoprivrednici kockari, sve je kod nas nesigurno i nepredvidivo. Može biti i ovako i onako, nema pravila, a ulog je velik«, kaže Matković.

Napominje on i kako su poljoprivrednici zbog loše posljednje dvije godine financijski veoma iscrpljeni te da pojedinci nisu niti mogli primijeniti potpunu agrotehničku mjeru, što je opet dovelo do manjeg prinosa i niže

zarade. Kaže, najviše se štedjelo na korištenju umjetnih gnojiva.

Treća godina rekordnih zaliha

Direktorica udruženja **Žita Srbije Sunčica Savović** navodi kako srbijanski poljoprivrednik nije u položaju birati otkupnu cijenu žitarica jer je ona uvjetovana složenim geopolitičkim faktorima, prije svega sukobom u Ukrajini, što je dovelo do rekordnih državnih zaliha ove robe treću godinu zaredom.

Ističe ona kako se proizvodnja pšenice treba nazvati masovnom proizvodnjom, s obzirom na to da se godišnje proizvede preko 3 milijuna tona, a na domaćem tržištu potroši do 1,7 milijuna tona.

»S takvim priljevom zaliha, novog roda i ovakvom geopolitičkom situacijom s nizom pratećih faktora koji su uzrokovali rekordne zalihe treću godinu zaredom ne možemo birati koju cijenu želimo za svoju pšenicu i za svoj kukuruz. Kad imate pritisak tako velikih količina, cijena ne može biti visoka. Mi apsolutno kao dio svjetskog tržišta ne možemo utjecati na to kolika cijena se može dobiti za našu robu na regionalnom tržištu i dalje u crnomorskoj regiji, već se moramo uklapati u sve troškove koji prate robu od silosa do dunavske luke, a zatim režim transportom do luke Constanca gdje odlazi dalje. Kada izvozimo u regiju, što bi bila Italija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Albanija, Sjeverna Makedonija i eventualno Hrvatska, moramo uvijek biti konkurentniji od cijena mađarske pšenice. Onoga trenutka kada je mađarska pšenica povoljnija od naše naši regionalni kupci uvijek će, naravno, kupiti jeftiniju. Kada govorimo o prodajama na FOB-u i na CIF-u preko Constanca do krajnjih kupaca, naša cijena mora biti bolja od cijene mađarske, rumunjske, ruske i ukrajinske pšenice koje su nam konkurencija u Constanca. Od 2022. i početka rusko-ukrajinskog sukoba dijelimo sudbinu, svi koji smo sudionici u žitarskom sektoru, da

se ispod svake realne vrijednosti prodaje ukrajinska roba jer je prosto geopolitička situacija takva i na to nemamo utjecaja», kaže Savović.

Ipak, podizanje prinosa i kvalitete roda je ono na što poljoprivrednici mogu utjecati primjenom punih agrotehničkih mjera te je u tome, ističe Savović, njihova šansa za zaradom i uslijed ovako niskih cijena.

»Poražavajuća je činjenica da se u Srbiji preko 50 % proizvodnje pšenice sije svake jeseni iz vlastite proizvodnje. Radi uštede ne koriste se deklarirana sjemena, što odmah dovodi do manjih prinosa, a oni znače veću proizvođačku cijenu. Svaka ušteda pri primjeni neophodnih agrotehničkih mjera odražava se na prinose, a manji prinosi se odražavaju na skuplju cijenu proizvodnje. I dalje stojim iza toga da oni poljoprivrednici koji primjenjuju punu agrotehniku i koji će imati adekvatne prinose shodno onome što su uložili, na svom rodu pšenice moći će i zaraditi.«

Uslijed rekordnih količina zaliha pšenice Savović ističe probleme nedostatka adekvatnih skladišnih prostora i očuvanja kvalitete robe koji će se javiti ako ne nakon žetve pšenice, sigurno nakon žetve kukuruza.

»Osnovni problem koji se pravi kod nas je problem skladištenja u novoj žetvi jer naši skladišni kapaciteti nisu adekvatni. Još uvijek ne postoji zakonska regulativa koja

obvezuje da se roba skladišti po kvalitetnim grupama već se ona miješa i na žalost visokokvalitetna pšenica se odvaja samo za regionalne kupce iz mlinarske industrije. Sve one velike količine koje odlaze Dunavom uglavnom odlaze kao stočna pšenica, što je šteta. Neminovno je da ćemo imati probleme u skladištenju, možda ne sada u samoj žetvi kada se bude skinula pšenica. Činjenica da mi 12-13 milijuna tona žitarica i uljarica možemo skladištiti, samo je pitanje koliko je to sve adekvatno jer roba onda ide i u raznorazna podna skladišta i svugdje gdje se može staviti. Ako ne budemo imali problem sada u žetvi, imat ćemo čim se krene skidati kukuruz. Trenutačno u zemlji imamo 2,8 milijuna tona kukuruza, 1,5 milijuna tona stare pšenice, imat ćemo novi rod ječma, novih preko 3 milijuna tona pšenice da uskladištimo i sve ono što ne bude utrošeno na domaćem tržištu onim tempom oko 150.000 mjesečno i što ne bude otišlo na domaćem tržištu u preradu, sva ta pšenica i ječam koji ne izađu do 1. listopada morat će se negdje spakirati skupa s kukuruzom kada krene njegova žetva. Prošle godine pred žetvu kukuruza je roba bila po pistama, svugdje oko silosa pokrivena najlonima. Ne radi se samo o tome što je neadekvatno uskladištena roba već je u pretrpanim silosima jako teško očuvati kvalitetu koju imamo, roba brže propada«, kaže Savović.

Kvaliteta prosječna ili iznadprosječna

Iako je žetva započela ranije zbog iznadprosječno tople zime i proljeća, stručnjaci smatraju kako će kvaliteta ovogodišnjeg roda biti prosječna.

Viši znanstveni suradnik Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo Novi Sad dr. **Vladimir Aćin** ističe kako 2024. neće biti upamćena kao rekordna godina, ali da će prinosi biti zadovoljavajući, »nešto oko prosjeka«.

»Na sreću, svibanj je, iako topao, prošao bez ekstremnih temperatura, zahvaljujući čemu smo izbjegli loše prinose. Kada dođe do ekstremnih temperatura, biljke naglo prekidaju vegetaciju i dolazi do tzv. prinudnog sazrijevanja i samim tim i do nižih prinosa. Na ovogodišnjim usjevima žitarica primjetan je manji broj klasova, tj. biljaka zbog slabijeg bokorenja, ali zrna su dosta dobro nalivena jer su izostale visoke svibanjske temperature. O kvaliteti je teško govoriti unaprijed, jer žetva tek počinje, ali smatram kako neće biti jako loše«, kaže Aćin.

Prema njegovim riječima, ove godine je zabilježeno najranije klasanje pšenice, čak dva-tri tjedna ranije nego li inače, upravo koliko je i ubrzana vegetacijska godina žitarica.

»Od sjetve žitarica sve do sada, svaki mjesec je bio topliji od prosjeka, izuzev kraja travnja, što je uvjetovalo ubrzani razvoj biljaka koje su brzo prolazile kroz najvažnije fenološke faze, prije svega bokorenja i vlatanja. Tako smo ove godine, od tad mi imamo podatke, imali najranije klasanje pšenice koje je bilo oko polovice travnja, a prosječan datum je početkom svibnja. Podatak za dobro poznatu sortu *pobeda* koju pratimo od '93. je da je započela klasanje 15. travnja, a do sada je uvijek bilo oko 28. travnja«, navodi suradnik novosadskog Instituta za ratarstvo i povrtlarstvo.

Aćin ističe kako su prinosi šarenoliki zbog primjene različitih agrotehničkih mjera. Izdvaja datum sjetve, adekvatnu zaštitu i borbu s glodavcima.

»Što se samih usjeva tiče, razlika je barem za sada što vidimo na oko, u optimalnom roku sjetve. Usjevi koji su zasijani na vrijeme mnogo bolje izgledaju nego li oni gdje je bila sjetva u studenome. Biljke koje su kasnije sijane razvijale su se u sušnim razdobljima. Sve do skoro smo imali deficit i do 100 l padalina, što je vrlo značajno za razvoj biljke. One koje su posijane na vrijeme su prije sušnih mjeseci bile dobro izbokorene jer su imale toplu i vlažnu jesen. Ove jeseni i zime smo imali možda i nezapamćene probleme s glodavcima. Mnogi proizvođači su ih trovali i suzbijali i tu je opet vidna razlika u odnosu na one koji nisu. Oni koji su to prepustili slučaju, aktivnost glodavaca im se na usjevima nastavila i u proljetnom dijelu vegetacije što se vidi na parcelama kako su prorijeđeni redovi«, kaže Aćin.

U Subotici prinosi prosječni

Prema riječima direktora Poljoprivredne stručne službe Subotica **Damira Varge**, ove godine na području Subotice poljoprivrednici imaju iznadprosječno dobar prinos ječma i pšenice, dok je uljana repica rodila lošije od višegodišnjeg prosjeka.

»Ječam je dobar, prosječan prinos je oko 6,8 tona po ha. Za repicu su početni pokazatelji oko 2,5 tone po ha, a za pšenicu ćemo vidjeti. Ako je ječam 6,8-6,9 tona po ha, trebala bi i pšenica biti oko 6,5, ali to su predviđanja. Vidjet ćemo za koji dan. Navedeni prinosi su, osim uljane repice koja je podbacila, veći za 10 do 15 % u odnosu na višegodišnje prosjeke«, kaže Varga.

Iako je žetva počela neuobičajeno rano, direktor PSS-a Subotica ističe da ovo nije najranija žetva koje se Subotičani sjećaju.

»Žetva 2000. je zbog suše već bila završena 15.-20. lipnja. Ove godine neće biti tako rano završena, na sreću nije suša. Netipično visoke zimske temperature ubrzale su njezin početak, ali na sreću nije suša kao prije 24 godine i prinosi će biti solidni«, smatra Varga.

J. D. B.

Filip Golubov Car, direktor Turističke zajednice Općine Draž i gajdaš

Baština za suvremeno doba

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

U sjeveroistočnom dijelu Baranje općina je Draž. Ima tek 2.000 stanovnika, a osim Draža pripadaju joj i Gajić, Topolje, Podolje, Duboševica i Batina. Općina Draž graniči se s Mađarskom i Srbijom, od Osijeka je udaljena 44, Mohača 24, a Sombora 34 kilometra. Općina ima i svoju Turističku zajednicu koju vodi **Filip Golubov Car**, koji je i jedini uposlenik. Namjera u Općini Draž je od tog rubnog dijela Baranje napraviti atraktivno turističko odredište.

Već rade na tome, već su dosta toga uradili, ali ima još stvari na kojima treba raditi da se i ovaj rubni dio Baranje profilira kao poželjna turistička odrednica.

Da su na dobrom putu dokaz je i priznanje za *Baranjski bećarac* koji je u travnju ove godine u Biogradu na Moru proglašen najboljom kulturnom manifestacijom 2023. go-

dine. *Baranjski bećarac*, mjesto sastanka podunavskih Hrvata – Šokaca, Bunjevaca i Bošnjaka od Pečuha do Subotice. O *Baranjskom bećarcu*, suradnji s udrugama iz Bačke, turizmu u Općini Draž, ali i gajdama i gajdašima razgovarali smo s direktorom TZ Općine Draž i vrsnim gajdašem Filipom Golubovim. Uz to ime i prezime treba dodati Car, što je nadimak koji Filipova obitelj nosi generacijama. Upravo s tom ukorijenjenošću u Baranju i počinjemo razgovor.

Rođen sam 1996. godine u progonstvu u Osijeku, ali smo se 1998. vratili u Draž i od tada sam stalno tu, s iznimkom dok sam bio na studiju u Osijeku. Kupio sam u Dražu kuću, oženio se, dobio sina i tu planiram i ostanuti. S papirima sam uspio ispratiti unatrag šet generacija moje obitelji. Puno ratova prošlo je kroz ova područja i

Puno ljudi je otišlo, nije se vratilo. Nažalost, naša sela postaju vikend naselja. Događa se opet jedna zamjena stanovništva. Dolazi stanovništvo starije životne dobi da bi se skrasilo u okruženju za koje smatraju da je ugodno za život. Njima odgovara mir i očuvana priroda. Ta depopulacija odražava se i na rad udruga. Na papiru ih ima jako puno, 50-60, ali aktivnih je pet-šest

teško je korijene pratiti daleko u prošlost. Svaka obitelj u našem kraju, pa i širem području, ima obiteljski nadimak, *špicname* i *ruglo*. Najčešće je to bilo neko rugano ime. Naš nadimak imao je neku pozitivnu konotaciju. Jedan od didaka iz moje obitelji radio je na lađi na Dunavu, dakle bio je u državnoj službi u Austro-Ugarskoj, i imao je malo više financijskih mogućnosti, pa je novac posuđivao bez kamate i kad su išli posuditi novac, ljudi su govorili »idem kod cara« i taj nam je nadimak ostao do danas. Završio sam preddiplomski studij hortikulture i trenutno završavam diplomski studij vinarstva i vinogradarstva. Obitelj mi se bavila pretežito ratarstvom i uz to vinogradarstvom i vinarstvom i podrumarstvom koje ide uz to. I sada imamo vinograd, ali svega jedno jutro.

Odrastao sam u obitelji koja je puno pridavala katoličkoj vjeri i šokačkoj tradiciji, hrvatskom identitetu. Kao djetetu to mi je bilo normalno. Kada sam krenuo u srednju školu, upoznao sam i druge kulture, shvatio sam vrijednost naše kulture i tradicije i od srednje škole aktivnije sam se time počeo baviti.

► **Koliko su baranjska sela uspjela sačuvati nošnje, običaje, udruge?**

Baranja je specifična. To je bila jako multietnička zajednica. Prije stotinu godina tu su živjeli Hrvati, Mađari, Srbi, Nijemci, Židovi, Romi... Kroz tri rata puno je narodnosti nestalo, dogodila se zamjena stanovništva. Nakon Drugog svjetskog rata doselilo se dosta hrvatskog stanovništva iz Međimurja i Zagorja, srpskog stanovništva iz Like, Korduna, Bosne. Već je to uvelike mijenjalo sliku Baranje. I za ljude koji su došli bila je to velika trauma. Onda Domovinski rat. Još uvijek je to svježna rana na ovom području. Kada prolazite kroz sela, vidite tek u svakoj trećoj-četvrtj kući ima nekoga, ovo sve drugo je prazno. Puno ljudi je otišlo, nije se vratilo. Nažalost, naša sela postaju vikend naselja. Događa se opet jedna zamjena stanovništva. Dolazi stanovništvo starije životne dobi da bi se skrasilo u okruženju za koje smatraju da je ugodno za život. Njima odgovara mir i očuvana priroda. Ta depopulacija odražava se i na rad udruga. Na papiru ih ima jako puno, 50-60, ali aktivnih je pet-šest. Ljudima nedostaje novca da bi krenuli raditi, ali svjedok sam da i kada se nađu financije nema tko raditi. Najlakše je reći »ne vridi«. Treba biti svjestan naše situacije, ali može se. U ovih naših šest sela je oko 2.000 stanovnika. Prema popisu iz 1921. samo selo Draž imalo je 2.000 stanovnika, a ukupna općina između 10.000 i 12.000. Pali smo na razinu jednog sela. Svako selo je nekada imalo svoj KUD, svoju vatrogasnu udrugu, udrugu žena; svako selo

imalo je svoju župu. To više nije tako i trudimo se promijeniti percepciju ljudi, da mi nismo više šest sela već jedno. Općine su u Hrvatskoj takve kakve su. Puno ljudi protivi se ovakvom načinu organiziranju općina i vjerojatno bi, matematički gledano, kada bi se smanjio broj općina smanjila i davanja, ali ta općina koju imamo koristan je alat za lokalnu zajednicu. Mnoge stvari se brže mogu riješiti na lokalnu nego da ovisimo od Belog Manastira ili Osijeka. Uvijek se sjetim Tavankuta i neasfaltiranih ulica. Problem je riješen tek kada je to pitanje otvoreno na susretu **Aleksandra Vučića i Kolinde Grabar Kitarović.**

► **Općina ima i Turističku zajednicu, direktor ste i jedini uposlenik. Ima li Baranja šanse biti turističko odredište?**

Dosta se na tome radi. Južniji dio Baranje, naročito mađarska sela Zmajevac, Suza, pa zatim Karanac, Kopačevo, Bilje krenula su puno prije nas. Mislim da je razlog što su puno bliže investitorima, bliže su Osijeku. Kada pogledate strukturu vlasništva, to uglavnom nije lokalno stanovništvo, možda su se sada i doselili, ali korijeni im nisu s tih prostora. Mi smo malo dalje od Osijeka i manje dolaze takvi investitori, ali krenulo je i kod nas. Krenulo je lokalnom inicijativom, razvija se i dalje uglavnom kapitalom koji nije od lokalnog stanovništva. Lokalno stanovništvo je osiromašeno u posljednjem ratu i još uvijek zaoкупljeno brigom kako obnoviti kuću, gospodarstvo, kako krenuti dalje. Puno ljudi poslije rata prestalo je baviti se svojim gospodarstvom, jer ono od čega je nekada živjela kućna zadruga danas ne može živjeti nijedna četveročlana obitelj. Ljudi se snalaze kako znaju i jedna od potencijalnih mogućnosti postaje i turizam. Na području Općine Draž to je još uvijek u povojima. Za sada se uglavnom nudi smještaj, ali fali jedan restoran, smještaj velikog kapaciteta. To još uvijek nije na razini da bi bilo isplativo, ali ljudi koji imaju kapitala i žele se na neki način maknuti iz svog dosadašnjeg poslovnog života ovdje pronalaze dobar dodatni prihod. Baranja ima tri turističke zajednice. Jedna je opća baranjska, nastala udruženjem lokalnih baranjskih općina, Općina Bilje ima svoju turističku zajednicu i Općina Draž. Općina Bilje bliže je Osijeku, ima u svom sastavu Park prirode Kopački rit koji puno znači razvoju njihovog turizma i nije im bilo interesantno spojiti se s ostakom Baranje. Općina Draž je ostala samostalna zbog svoje specifičnosti i lokacije, nalazimo se vjerojatno u najljepšem dijelu hrvatske Baranje. Tu je Baranjska planina, Dunav, šumska prostranstva koja se mogu uspoređivati s onim u Kopačkom ritu. Iz tog razloga je i bila ideja – ne, nećemo se spojiti s ostatkom Baranje

već ćemo imati svoju turističku zajednicu. Projekti koje pišem za financiranje kulturnih i turističkih događanja na području općine premašuju višestruko sredstva koja općina izdvaja za moju plaću. Za sada se ne vežemo za europske projekte, koristimo sredstva koja nude naša ministarstva, županije. Dobrim planiranjem i gospodarenjem puno se toga može napraviti.

► **Tko su gosti Baranje?**

Uglavnom turisti iz Hrvatske koji dolaze ovdje na proslave ili odmor. Važni su nam i gosti iz Mađarske, Njemačke, Srbije. Ako pričamo o Osječko-baranjskoj županiji, sve je više gostiju iz Poljske, Engleske i Austrije.

► **Kažete turisti dolaze na proslave. Nedavno je održan Baranjski bečarac. Posjećenošću možete biti prezadovoljni. Može li se reći da je to vaša najznačajnija manifestacija?**

Ne samo naša već i u čitavoj Baranji to je najznačajnija folklorna i turistička manifestacija. Ne moramo se više sramiti ni *Dakovačkih vezova* ni *Vinkovačkih jeseni*. *Baranjski bečarac* počeo je 1989. godine u selima podunavske Baranje, a to su Draž, Gajić, Topolje i Duboševica. Ideja je bila kroz turizam sačuvati tradiciju. *Bečarac* je stao za vrijeme Domovinskog rata i covida, ali evo doživjeli smo i 29. *Baranjski bečarac* koji je nedavno održan. Rekao bih, nikada uspješniji i nikada veći. Ono što je krajem 80-ih godina krenulo od entuzijazma pojedina sada se pretvorilo u ozbiljnu turističku priču. Sam koncept se mijenjao, a jedna stvar koja se nije mijenjala je smotra folklor. Fokus je danas malo više usmjeren na društva izvan Hrvatske. Dodali smo neke dijelove za koje smatramo da će privući i publiku koja ne bi došla samo gledati folklorni program, ali doći će zbog dobre hrane, pića, glazbe, pa će pogledati usput i neku izložbu, doći ranije, ostati dan-dva, pogledati gdje su došli. Prije četiri godine odlučili smo uključiti i tradicijsku gastronomiju. Ima smisla. Ako promoviramo šokačku nošnju, šokačku pjesmu, vez, glazbu, govor, zašto ne bismo i šokačku hranu. To je dio tradicije koju ne možete iskusiti niti u jednom restoranu u Baranji. Ove godine bilo je i vlasnika restorana koji su sudjelovali. Znači, počinjemo djelovati i na lokalne poslužitelje hrane. To znači da će Baranja postati i na taj način specifična. Ove godine uveli smo još jedan novi dio programa, a to je dječja smotra folklor. Želimo time potaknuti KUD-ove da odgajaju djecu koja su budućnost naših udruga.

► **Koliko surađujete s udrugama iz Vojvodine?**

Načelno, surađujemo sa svima i otvoreni smo za suradnju. Kada je riječ o projektnim partnerstvima, teško je naći udrugu koja ima financijskih mogućnosti sudjelovati u svakom projektu i ako je otvoren poziv recimo Ministarstva regionalnog razvoja i Fondova EU Republike Hrvatske najviše se mogu prijaviti dva projekta i ako prijavite dva, prolazi samo jedan. Drugu godinu zaredom imamo lijepu suradnju s udrugom iz Tavankuta, drugu godinu zaredom povlačimo značajna sredstva i veći dio odlazi upravo partnerima iz Bačke. Uz to imamo lijepu suradnju i s društvima koja nam dolaze na *Baranjski bečarac*, bilo da je riječ o nastupu ili sudjelovanju na *Festivalu tista*.

► **U ovom razgovoru ne smijemo zaobići ni Vašu gajdašku priču. Vi ste jedan od rijetkih gajdaša.**

Otac je imao svoj tamburaški sastav i svirao je u folkloru, sviračke probe bile su kod nas. To mi je bilo nešto obično. Počeo sam i ja svirati tamburu, ali nije bilo glazbene škole. Kao srednjoškolac imao sam svoj tamburaški sastav. Imao sam priliku sudjelovati na jednom seminaru za tradicijsku glazbu gdje je prof. **Andor Vegh**, izvanredni profesor na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost na Pečuškom sveučilištu, glazbenik, graditelj gajdi držao predavanja i radionice. Prije toga sam već dobio neke gajde iz KUD-a iz Gajića, ali to što su bile raštimate nije me spriječilo da na njima naučim, ali sve pogrešno. Na seminaru sam čuo kako treba zvučati, oduševilo me, naravno. Počeo sam se malo više interesirati, nabavio dobre gajde i trudio se ispraviti sve što sam pogrešno naučio i danas mogu reći da sam gajdaš. Od osobe koja je samo imala gajde do gajdaša dugačak je i težak put. U folkloru sam puno puta čuo za gajde. Sviramo i često krene pjesma o gajdašu, a gajdaša nigdje. Onda sam našao tatinu sliku s gajdama. Imao je volju, ali je došao rat, pa druge okolnosti i onda je odustao. Onda priče o gajdašima koji su nekada bili u Baranji. Baranja ima bogatu povijest gajdaša. Ne samo Baranja već i Slavonija, Podravina, Vojvodina, cijela panonska dolina, ne samo Hrvati već i Srbi, Mađari, Romi... svi dijelimo tu tradiciju gajdaštva. Slušao sam priče o gajdašima koji su ovdje živjeli, pogotovo o **Marku Mikulašu Drventiću** iz Gajića. Umro je 2002. godine i do smrti je svirao gajde i pratio folklor. Ne samo gajde već i diplice. Mohač nam je iza čoka, a to je grad u kome je u jednom trenutku bilo osam gajdaša. Kod nas je gajdaš solist i na druge gajdaše je gledao kao na konkurenciju i tajna tog zanata se dobro čuvala. Postoje zvučni zapisi gdje dida Marko govori kako je poznavao druge gajdaše, poznavao je majstore koju su izrađivali gajde. Napravili bi oni gajde, ali nisu htjeli otkriti kako su napravili taj pisak koji svira. Kako se izrađuje rog na gajdama. Tako da ako je nešto zaštekalo, opet ste morali ići kod tog majstora da naštima, udesi ako treba. I puno je gajdaša imalo neke svoje inovacije. Recimo, standard u gajdama bio je trščani pisak. On je bio jako nepouzdan, kod najmanje promjene temperature, vlage, tlaka zraka gajde ne štimaju. Jedna od inovacija bila je izrada piska od bazge. Međutim, gajdaši koji su imali pisak od bazge nisu htjeli ni pokazati kako on izgleda. Ja to ne znam, ali priča se da bi, kada bi gajdaš umro, gajde čak pokapali s njim. Razlog je bio taj što je u prošlosti baviti se glazbom bila sramota. To je bio posao Roma. Oni su glazbenici. Šokci u ovom kraju svirali su samo dva instrumenta. To su diplice i gajde. Čika Marko Drventić je čak rekao da njegova majka dok je bila živa nikada nije čula ni vidjela da on svira gajde. On joj to nikada nije ni rekao, jer ga je bilo sram. Tambura dolazi u modu jako kasno na ova područja i zato je tamburaška glazba u Vojvodini puno razvijenija nego u Baranji. Budući da je bavljenje glazbom bilo negativno sve se sporo razvijalo i napredovalo, što je na neki način i dobro jer je ostalo sačuvano puno izvorne glazbe. Izvorne glazbe ima toliko da ne znam koliko

da se bavim gajdama neću nikada naučiti sve te glazbene brojeve napamet i odsvirati ih onako kako su ih oni svirali. A to i nije ideja gajdaške glazbe. Evo za primjer kompozicija *Todore* koja se svira u svakom šokačkom, u svakom srpskom selu, kod Bunjevaca također, samo pod drugim imenom *Keleruj*, svaki svirac ga je svirao na svoj način. Nije ideja imitirati nekog svirača već stvoriti svoj način, ali u duhu te tradicije, onoga što je ostalo za starim sviračima. Upoznajući gajde, priče o ljudima koji su to baštinili, upoznajući zaostalu građu sve me više taj instrument intrigirao i interesirao i upravo iz tog razloga sam se najviše i posvetio gajdama i najviše ih danas od svih instrumenata koje sviram cijenim.

► **Koliko imate prilike svoje znanje prenositi drugima? Držite li seminare?**

U Hrvatskoj vrlo malo. Lokalno u Belom Manastiru za diplice, u Novoj Gradiški za gajde, diplice i ples. Većina

seminara koje sam držao bila je u inozemstvu, hrvatskim zajednicama iz iseljništva. Nekoliko puta u Malmöu i Gothenburgu u Vancouveru, u Kanadi. Redovite nastupe i seminare imamo u Mađarskoj. Pretežno su to gajdaški susreti u Mohaču i ljetne škole.

► **U Mohaču je uz *Mohačke buše* bio i Međunarodni gajdaški festival, a ove godine organiziran je kao dio programa *Faršangi*, najveće pokladne manifestacije u Baranji.**

Prvi puta ove godine smo uz *Baranjske buše* organizirali i Baranjski gajdaški međunarodni festival. Uz generalnog pokrovitelja Ministarstvo kulture tu su bili i mnogi drugi dionici koji puno pomažu. Festival je otvoren izložbom u Osijeku koja je bila posvećena baranjskim gajdašima od Mohača do Draža, a panel diskusija bila je vezana uz gajdaštvo u Europi i Hrvatskoj. Govorio je **Mátyás Bolya**, voditelj katedre za tradicijska gazbala na Glazbenoj akademiji *Ferenc Liszt* u Budimpešti. On je govorio o tome na koji način je u Mađarskoj obnovljena gajdaška tradicija i formalizirano glazbeno obrazovanje za gajdaše koji su onda i pedagozi glazbene kulture. Vidjeli smo kako izgleda cijeli proces uvođenja gajdi u obrazovanje i na koji način su se nosili sa standardizacijom glazbe koja u biti ne smije biti standardizirana. Drugo izlaganje bilo je vezano za primjer Francuske. U jugozapadnoj Francuskoj postojale su boha

gajde, ali su vremenom nestale. Ipak, od instrumenta čiji je trag bio samo na slikama i samo jedan zvučni zapis, i to na voštanom valjku, jedan glazbenik shvatio je koji je tonski niz u pitanju da bi mogao izraditi nove gajde. Oživio je tako instrument koji praktički više i nije postojao i uz pomoć njihovog Ministarstva obrazovanja formiran je studij formalnog obrazovanja gdje polaznici uče kako izraditi gajde, kako ih svirati i na koji način provoditi edukaciju drugih ljudi. Kod njih je sada to zaštićeno, a gajdaša samo za boha gajde imaju više nego u Hrvatskoj za sve vrste gajdi. Mi nemamo gajde, nemamo gajdaša, nemamo formalno obrazovanje. Da, ali ni oni nisu imali ništa i jedan čovjek je to pokrenuo sam. Ista stvar ako će se dogoditi u Hrvatskoj mora početi od jednog čovjeka koji će to nositi. On to ne može sam, treba mu pomoć i zajednice i institucija.

»Naši po svijetu«: Joza Mihaljev, rođeni Sonćanin s vukovarskom adresom

Više od četiri desetljeća u prosvjeti

Naš sugovornik uskoro završava dugu i uspješnu karijeru u prosvjeti: predavao je u različitim školama (u dvije države), jedanaest godina bio ravnatelj jedne od njih a njegovi su učenici stizali do najviše, državne razine u natjecanju iz tehničke kulture

Nastavnik tehničke kulture (tehničkog) i fizike **Joza Mihaljev** iz Sonti jedan je od nemalog broja onih koji su 90-ih godina prošloga stoljeća napustili ovu zemlju. Doduše, za migraciju se odlučio tek krajem nemile dekade (1999. godine), iz, kako kaže, ekonomskih ali i političkih razloga (bio je jedan od osnivača mjesne organizacije Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Sonti 1991. godine). Njegov odlazak nije bio dalek, nekih 40-ak kilometara: naselio se i s obitelji skrasio u Vukovaru, gdje i danas živi i radi, čekajući da 1. rujna ode u mirovinu s respektabilne 43 godine staža u prosvjeti.

Ostvareni učiteljski san

Joza Mihaljev rođen je 1958. u Sonti. Kako ističe, svijet je ugledao 5. listopada, upravo na Svjetski dan učitelja, što možda i nije slučajno budući da je još kao dijete želio biti učitelj tehničke kulture te da je, u konačnici, cijeli radni vijek proveo u školstvu. Osnovnu školu završio je u Sonti, a trogodišnju srednju tehničku (za strojobravara) u Apatinu. Iako su njegovi roditelji smatrali da bi tu trebao biti kraj njegovog obrazovanja, bez njihova znanja otišao

je na prijemni u Osijek i upisao Pedagoški fakultet. Roditelji su tu njegovu namjeru na koncu ipak prihvatili te na osječkom fakultetu 1979. diplomira za nastavnika fizike i tehničke kulture.

Nastavničku karijeru započeo je već nakon dva tjedna u Zavidovićima, ali se ubrzo vraća u svoj kraj gdje je do 1999. radio poglavito u osnovnoj školi u Sonti, ali i u školama u Bogojevu i Srpskom Miletiću.

Prelazak u Vukovar

Po njegovu dolasku 1999., Vukovar je, kako kaže, bio prazan grad koji se nakon rata tek izgrađivao. Imao je sreće odmah naći posao u struci, odnosno školi. Baš kao i njegova supruga **Biljana**, koja također radi u prosvjeti (profesorica razredne nastave).

»Prve četiri godine radio sam u školi u Nuštru gdje sam predavao tehnički odgoj, povijest i geografiju. Tu sam nakon dvije godine već imao učenika kojeg sam vodio na državno natjecanje iz tehničkog te sam tako privukao pozornost na sebe kao prosvjetnog djelatnika. Nakon Nuštra sam prešao u Osnovnu školu *Antuna Bauera* u

Vukovaru gdje sam predavao 'svoje' predmete: fiziku i tehnički. Nakon šest godina, početkom 2010. postao sam ravnatelj ove škole. Bio sam ravnatelj jedanaest godina i poslije dva mandata sam se opet vratio u nastavu. Ukupno, u ovoj školi sam već 21 godinu«, priča Joza.

Za razliku od 1999. godine, Vukovar je danas grad u kojemu se, prema Mihaljevim riječima, može lijepo živjeti.

»Ima puno malih poduzeća u industrijskoj zoni, upošljavaju od 20 do 50 radnika. Kuće su jeftinije pa neki ljudi recimo tu žive, a rade u Vinkovcima ili Osijeku. Grad je uredan i čist«, kaže on.

Na svoju dugu profesionalnu karijeru (učenicima u šali voli reći da je u školi počeo raditi »dok je još **Tito** bio živ«) gleda s ponosom.

»Mislim da sam se u prosvjeti u potpunosti ostvario. Najvećim uspjesima smatram što sam osam puta s učenicima kao mentor stigao do državnog natjecanja iz tehničke kulture. Jedan je moj učenik 2008. godine osvojio prvo mjesto u Hrvatskoj. Napisao sam desetak stručnih tekstova za časopis *ABC tehnika* u Zagrebu. Za jubilarni, 500. broj časopisa, na naslovnoj strani objavili su moju maketu vodotornja u Vukovaru. Dok sam bio ravnatelj, Osnovnu školu *Antuna Bauera* u Vukovaru smo renovirali i tehnički opremili. Naša škola je osvojila i četiri nagrade za najljepši školski vrt u Hrvatskoj, za mog ravnateljskog

mandata dvije. Kako sam dugo u školstvu, mogu primijetiti da su nove generacije učenika drukčije od prijašnjih; osjetljivi su na svaku riječ a znatno manje aktivni u nastavi. S druge strane, kada je u pitanju plaća, u Hrvatskoj sada vrijedi raditi u prosvjeti«, navodi Joza.

Kao promotor tehničkih umijeća, Mihaljev se s uspjehom bavio i maketarstvom, izradio je makete više poznatih građevina u Hrvatskoj, ali i željezničkog mosta kod Bogojeva i vodotornja u Sonti.

»Radio sam i makete šokačkog domaćinstva u Vojvodini i slavonskog domaćinstva te napisao stručni rad o razlikama među njima«, kaže naš sugovornik.

Veza sa zavičajem

Premda već četvrt stoljeća živi u Hrvatskoj, nije zaboravio svoj sončanski zavičaj. Sontu posjećuje, no danas rjeđe jer, kako kaže, u selu više nema bliže rodbine. Ali aktivno radi na povezivanju tamošnjih Hrvata i osnovne škole s ustanovama u Vukovaru.

»Dok sam još bio ravnatelj Osnovne škole *Antuna Bauera* u Vukovaru, povezao sam tu školu s Osnovnom školom *Ivan Goran Kovačić* u Sonti. Tada je školu u Sonti vodio danas pokojni ravnatelj **Zvonko Tadijan**. Prvo smo 2019. kod nas u Vukovaru organizirali stručni skup za

nastavnike hrvatske nastave i vjeroučitelje u Vojvodini. Godine 2022., pod pokroviteljstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, doveli smo učenike iz Son-te, koji izučavaju Hrvatski jezik s elemen-tima nacionalne kulture, u cjelodnevni obilazak Vukova-ra. Taj je projekt nastavljen, te smo za učenike iz Son-te organizirali cjelodnevne izlete u Vukovar i 2023. te ne-davno i ove, 2024. godine. To su izleti s edukativnim sa-držajima iz kulture i povijesti, obilaze znamenitosti, imaju predavanja, vodili smo ih u kino. Posljednje dvije godine ove programe financijski podupire Grad Vukovar. U ovim programima pomaže mi i supruga Biljana koja djeci održi neko predavanje. Dosta surađujemo i s KPZH *Šokadija* iz Son-te, posredovao sam da Grad Vukovar i Vukovar-sko-srijemska županija pomognu njihov projekt Ljetne učionice. Pratimo i događaje koje *Šokadija* organizira, u sončansku školu dolazimo kad su *Dani kruha*, imam dobru suradnju s ravnateljem OŠ *Ivan Goran Kovačić Miljenkom Dakićem*«, priča naš sugovornik.

Na pitanje kako mu danas izgleda bački zavičaj, Joza kaže:

»Sonta je nekada imala više stanovnika, od nekih pet tisuća došlo se na dvije i pol. Vidi se da je selo pusto, ali nekom se taj mir može činiti i romantičnim. Kakav je životni standard to ne znam puno. Što se tiče hrvatske zajednice, mislim da nema nekog straha kojeg je bilo 90-ih godina, lakše se izražava svoj nacionalni identitet, čuva kulturno naslijeđe. Volim pisanu pučku riječ, na sončanskoj ikavici. I Hrvatska posljednjih godina znatno više podupire Hrvate u Srbiji, što je za svaku pohvalu«, kaže Mihaljev.

Joza i Biljana imaju 37-godišnju kćer **Dinu** koja je magistra farmacije i također živi i radi u Vukovaru. Na pitanje kako će provoditi mirovinu, Mihaljev kaže:

»Pomažemo kćeri i zetu oko dvoje unučadi – **Josip** ima 3,5 godine a **Iva** je devet mjeseci. Imam i vikendi-cu, no vikendica može čekati dok su obveze oko unučadi neodgodive. Možda ću držati i privatne sate iz fizike a nastaviti ću i dalje, koliko mogu, pomagati *Šokadiji* iz Son-te«, kaže Joza Mihaljev na kraju razgovora.

Davor Bašić Palković

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10., 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG STANJA NA OKOLIŠ

Dana 20. 2. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-4/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja zatečenog stanja na okoliša projekta: RADIO BAZNA STANICA »NS1612_01 SU_Verušić«, na katastarskoj parceli br. 98 K. O. Bikovo, Subotica, čiji je nositelj »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića br. 1Ž, Beograd. Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Otpad naš svaki dan...

Lokalni mediji u dva-tri su navrata u posljednjih mjesec dana prenijeli informaciju da se konačno zatvara deponij kod Šandorske bare. Ova vijest bez ikakve sumnje najviše je obradovala stanovnike jugoistočnog dijela grada budući da su joj oni i najbliži, o čemu, uostalom, svakodnevno i sami svjedoče unisonim pričama o nesnosnom smradu koji, napose u ljetnim mjesecima, doslovno štipa oči. Uz ovakvu »atmosferu« logično se nadovezuju i priče o ekološkoj bombi različitih razornih moći, od onih koje se tiču ugrožavanja zdravlja i realne opasnosti od širenja zaraznih bolesti, preko onih o sporadičnim požarima na deponiju do onih o »tonjenju« štetnih tvari u dubinu tla sve do podzemnih voda i njihovog onečišćavanja. A

samo u neposrednoj blizini deponija živi bar petnaestak tisuća Subotičana, plus blizu tisuću privremenih korisnika usluga Opće bolnice!

Ova odluka, ma kako bila donesena – samostalno ili »uz pomoć« europskih partnera (koji su u izgradnju Regionalnog deponija kod Oroma uložili 21 milijun eura) – zacijelo je vrijedna svake pohvale, jer nakon 46 godina deponij kod Šandorske bare više neće primati svježe isporuke najraznovrsnijeg otpada. Ostaje nam nadati se kako će i sva ostala procedura biti obavljena na sličan način, od tendera za izvođače, preko uvjeta obavljanja radova i njihovih rokova, pa do same cijene: stručno, odgovorno i uz nadzor, dakako. Kako bi jednog dana na mjestu današnjeg deponija – možete li tek to zamisliti! – nikla trava, sadnice i cvijeće, baš kao u projektu budućeg parka u Ulici Partizanskih baza. A onaj tko je bio u međimurskom mjestu Prelog i zna povijest izgradnje tamošnje osnovne škole zna i da je to moguće. I to isključivo vlastitim snagama.

Nema sumnje da će u narednom periodu i za subotičku *Čistoću i zelenilo* biti posla preko glave (kao da ga i ovako nema), ali to će zacijelo biti stvar uhodavanja do rutine. Ono što je, međutim, već odavno ne samo problematično nego i posve nelogično jest način obračuna mjesečnih plaćanja građana na ime usluga koje pruža ovo javno komunalno poduzeće. Riječ je, naravno, o tome da građa-

ni račun za odvoženje otpada plaćaju po četvornom metru stambene površine, umjesto, kako bi bilo najlogičnije, po broju članova kućanstva. Ovo tim prije jer i na službenoj mrežnoj stranici Regionalnog deponija kao jedna od prvih informacija stoji da stanovnik jedne od sedam općina sa sjevera Bačke godišnje u prosjeku »proizvede« između 360 i 380 kilograma otpada, odnosno oko kilogram dnevno. Nije, dakle, riječ o tome koliko otpada »proizvede« površina od tri-četiri tisuće kvadratnih kilometara kultivirane ili nekultivirane prirode nego o konkretnoj brojci od oko 220.000 stanovnika koji naseljavaju područje grada Subotice i šest općina koje mu gravitiraju. Kako je o ovome, kao i o saniranju deponija i izgradnji osnovne škole u

Prelogu na njegovom mjestu, već bilo riječi u *Hrvatskoj riječi*, slobodni smo zaključiti kako u *Čistoći i zelenilu* nitko ne čita ovaj tjednik ili pak da izneseni prijedlozi-zamjerke nisu vrijedni ozbiljnije pozornosti. Uostalom, sličan odnos prema *Hrvatskoj riječi* ili pak njezinim zakezanjima imaju, provjereno, i oni iz *Pogrebnog*, Zavoda za urbanizam i još poneke institucije koje se dotaknemo.

Ali, idemo dalje. Na istoj mrežnoj stranici, u rubrici »Sve vesti« (informacije imaju na mađarskom i srpskom ćirilicom i latinicom, ali ne i na hrvatskom!) stoji naslov *Kućni otpad će se uskoro odvajati u dve kante: plavoj i zelenoj*.

Plava će, kako se navodi, služiti da se u nju odlaže papir, metal, staklo i plastika, dok je za zelenu predviđen »preostali mešani otpad, tzv. vlažna frakcija«. Krasno! Bravo! Jedva smo čekali na takvo što. I još čekamo. I još ćemo tko zna koliko čekati. Razlog, istina, ne znamo, ali se on možda krije i u činjenici da je »Admin« ovu informaciju postavio još 21. listopada 2021. u 10 sati, 15 minuta i 14 sekundi! Uzimajući u obzir da im je posljednja informacija o otvorenju centara za skupljanje otpada u Malom Iđošu, Čoki i Novom Kneževcu objavljena 16. studenoga prošle godine i računajući izvedbu planova obrnutom progresijom (vraćanje u povijest namjesto putovanja u budućnost) nije isključena mogućnost da vijest o plavim i zelenim kantama doživi svježinu informacije kako je došlo do havarije u Černobilu i da zbog toga svi trebamo zatvarati prozore.

Kada se, međutim, bolje razmisli, možda i nije toliko loše što nam ove kante još nisu stigle. Jer da jesu, a znajući i nas same kakvi smo, tko zna kako bi sve to izgledalo. Možda upravo poput Zagrepčana, koji su ne tako davno dobili i raznobojne kante i posebne vreće, pa opet sve završi kao u onom vicu o gostima koji naruče gorku, slatku i slatku kavu da bi konobar za šankom sve to pojednostavio i kuharici rekao da napravi tri kave.

Z. R.

Pred osmašima odluka – kamo sutra?

»Godinama unazad osluškujemo učenike, te nam je to bila dodatna motivacija na ovaj način i na jednom mjestu predstaviti sve aktualne škole i profile«, kaže predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u Nataša Francuz

Prvi sajam obrazovanja pod nazivom *Sajam budućnosti – gdje poći sutra* održan je u petak, 7. lipnja, u dvorištu Hrvatskog doma – Matice, a na njemu su učenicima sedmih i osmih razreda predstavljene četiri srednje škole u kojima se na određenim smjerovima izvodi nastava na hrvatskom jeziku.

Sajam budućnosti – gdje poći sutra organiziralo je Hrvatsko nacionalno vijeće u dogovoru sa srednjim školama.

»Ideja postoji već dulje vrijeme, a sada smo je napokon i uspjeli ostvariti. Godinama unazad osluškujemo učenike, te nam je to bila dodatna motivacija na ovaj način i na jednom mjestu predstaviti sve aktualne škole i profile. Osmaši već imaju viziju i želje, a osobito nam je važno čuti što sedmaše interesira, kako bismo mogli praviti plan upisa za narednu školsku godine. Budući da ih sve pratimo od prvog razreda osnovne škole, želimo ih dočekati i u srednjoj školi, kao i učenike drugih škola i iz druge sredine«, naglasila je predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Francuz**.

Učenici srednjih škola, koji su predstavljali svoje profile, pa i učenici osnovne škole nisu krili svoje oduševljenje organiziranim programom i posluženjem koje ih je dočekalo.

»Sve je odlično organizirano i dobili smo korisne informacije, a i sudjelovali smo u kvizu i osvojili nagrade. Ono

Sajam učenici ocijenili kao odličan 5

Sve okupljene pozdravila je i predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** koja je pozvala učenike da promisle i odluku oko upisa u srednju školu donesu samostalno, jer ono što izaberu odredit će njihovo školovanje, a kasnije i posao kojim će se baviti. Kako je istaknula, za sada postoje četiri škole koje nude nastavu na hrvatskom jeziku, a hoće li ih biti više ovisi od potrebe i interesiranja.

Učenicima sedmih i osmih razreda predstavile su se Gimnazija **Svetozar Marković**, koja kao i do sada na hrvatskom jeziku nudi opći smjer, Politehnička škole ove godine nudi novi smjer – tehničar multimedije, Srednja medicinska škola upisuje smjer medicinska sestra – odgojitelj, a prvi puta se predstavila i Klasična gimnazija **Palatinum** koja je društveno-jezičnog smjera.

što želim upisati nema na hrvatskom jeziku, ali sam do sada bio u nastavi na hrvatskom«, kaže **Petar Kujundžić**, učenik sedmog razreda OŠ **Matko Vuković** koji želi upisati Tehničku školu **Ivan Sarić** smjer – automehaničar.

Njemu se pridružio i **Šimun Kujundžić**, koji je pohvalio ovaj vid informiranja, a kako je rekao planira upisati Srednju ekonomsku školu smjer – kuhar.

»Sviđa mi se ova ideja oko sajma obrazovanja, nešto je novo i drugačije. Najviše me privlači Medicinska škola i to medicinska sestra – tehničar, ali ovisi što će biti u ponudi naredne godine. Do sada sam bila u srpskom odjelu, ali voljela bih već naredne godine, u osmom razredu prepisati se u nastavu na hrvatskom jeziku, pa ako bude mogućnosti i u srednjoj školi biti u nastavi na hrvatskom«, kaže **Katarina Vojnić**, učenica 7. razreda OŠ **Matko Vuković**.

Iva Bačlija, učenica 8. razreda OŠ **Ivan Milutinović**, planira i dalje nastaviti svoje obrazovanje na hrvatskom jeziku.

»Moja odluka za srednju škole jeste gimnazija – opći smjer. Ovo današnje okupljanje bilo mi je odlično, dobili smo potrebne informacije i na jednom mjestu se svi okupili, zabavili, imali organizirane kvizove, dobili nagrade. Baš mi se svidjelo. Lijepo iskustvo.«

S njom u razred ići će i **Sara Dulić** iz OŠ **Vladimir Nazor** iz Đurđina, koja također planira upisati opći smjer u Gimnaziji.

»Odavno sebe vidim u Gimnaziji i vjerujem da ću i uspjeti u tome. Smatram da je važno organizirati ovakve događaje da se međusobno upoznamo, družimo, ali i da na zabavan način dobijemo sve potrebne informacije oko upisa u srednju školu.«

Srednje škole u nastavi na hrvatskom jeziku

Obrazovanje na hrvatskom jeziku u srednjim školama za sada postoji samo u Subotici, i to u četiri srednje škole. Gimnazija **Svetozar Marković** od 2007. godine u nastavi na hrvatskom jeziku nudi opći smjer, koji je na neki način, kako je rekao prof. **Zoran Nagel**, spoj prirodnog i društvenog smjera. »Generacije učenika su već iza nas, a od jeseni čekamo novu generaciju. Ono što je mala bojazan kod osmaša jest glas koji nas prati, a to je da treba učiti. Učiti se mora u svakoj školi, a budući da su i prethodne generacije uspjele, ne vidim razlog zašto i ove nove ne bi mogle. Imamo osiguran stručni kadar i radujemo se svakom novom učeniku naše škole. Sve ih čekamo!«, poručio je prof. Nagel.

Politehnička škola već 15 godina, uz nastavu na srpskom i mađarskom jeziku, nudi i nastavu na hrvatskom jeziku, a sada je ponuđen novi smjer – tehničar multimedije.

»Ovaj smjer pokazao se kao izuzetan i imali smo ga već na srpskom jeziku, a protekle zime se rodila ideja da ga otvorimo i na hrvatskom. Ministarstvo je to podržalo i odobrilo i radujemo se da ćemo upisati novu generaciju učenika«, kaže zamjenica ravnatelja **Ivana Sekulić** i pojašnjava kako su do sada u ovoj strukovnoj školi na hrvatskom jeziku bili ponuđeni smjerovi: fotograf, arhitektonski tehničar, tehničar tiska, a sad kao maturanti iz škole izlaze učenici koji su bili na smjeru tehničar za oblikovanje namještaja i enterijera.

Srednja medicinska škola, posljednja se uključila u nastavu na hrvatskom jeziku.

»Svake godine gledamo da budućim učenicima naše škole ponudimo atraktivne smjerove, kao i ono što nam je potrebno na tržištu rada. Do sada smo imali smjer fizioterapeut, koji je bio vrlo tražen, te opći smjer medicinska sestra – tehničar, stomatološka sestra – tehničar, a sada ponovno nudimo smjer medicinska sestra – odgojitelj. Kao i svakoj školi, i nama je cilj imati što više učenika te

gledamo da što više mladih upisuje strukovnu školu. Što se tiče nastavnog kadra on je osiguran i nema nikakvih problema zbog toga što imamo nastavu i na hrvatskom jeziku«, kaže **Tijana Rajčić**, nastavnica stručnih predmeta, dipl. organizatorica zdravstvene njege.

Iako je najstarija obrazovna ustanova na hrvatskom jeziku u Srbiji (osnovana 1962. godine), Biskupijska klasična gimnazija **Paulinum** od veljače 2004. godine je u potpunosti priznata i izjednačena s ostalim školama u državi. Na ovakav način prvi puta predstavljena je i učenicima viših razred osnovne škole. Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište **Paulinum** otvorena je od strane Katoličke Crkve s državnim odobrenjem, a uz profesore školu je predstavio učenik drugog razreda **Nikola Vukić**. »Naša škola pruža iste mogućnosti kao i bilo koja druga gimnazija. Prednosti koje su kod nas prisutne jest

mali broj učenika i lakši rad te posvećenost profesora individualnom radu. Također, tu su i brojne ekskurzije i dodatne mogućnosti učenja, poput sviranja i pjevanja ili učenja stranih jezika. Za učenike izvan Subotice nudimo i smještaj, odnosno to su takozvani nutarnji učenici koji uz školu imaju i smještaj (to mogu biti samo dečki), a imamo i vanjske učenike, te se tako u našu školu mogu upisati i djevojke«, pojasnio je Vukić.

Ono što olakšava upis u ovu srednju školu jest da je potrebno položiti malu maturu, a prijemnog niti posebnog bodovanja nema.

Svi oni koji upišu srednju školu u nastavi na hrvatskom jeziku od HNV-a dobivaju i sufinancirane autobusne karte, udžbenike, odlazak na ekskurzije, izlete, ljetne škole, kao i dodatne sate određenih predmeta te kasnije i pomoć oko upisa na fakultet.

Ono što čeka učenike osmih razreda jest polaganje završnog ispita – male mature te popunjavanje liste želja i u konačnici upis.

Ž. V.

Folklor, tamburaši, recitatori

»Vjetar u leđa uskoro će nam biti kupnja kuće zahvaljujući Hrvatskom nacionalnom vijeću. Vjerujem da ćemo tada imati adekvatan prostor za rad i da ćemo u novom prostoru uspjeti animirati veći broj članova«, ističe predsjednica HKD-a Šid Zorica Šafarik

Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo Šid svečano je 9. lipnja proslavilo 14. obljetnicu rada. U kulturno-umjetničkom programu predstavili su se prijatelji šidske hrvatske udruge – SKUD Sveti Sava i HKPD Đura Kiš iz Šida te domaćini koji su predstavili rad tamburaške, folklorne i recitatorske sekcije.

»Vjetar u leđa«

Hrvatsko kulturno društvo Šid osnovano je 11. lipnja 2010. godine na dan proslave crkvenog goda župne crkve Presvetog Srca Isusovog u prostorijama župne kuće u Šidu. Udruga je osnovana na inicijativu vlč. **Nikice Bošnjakovića** i nekoliko župljana entuzijasta sa željom da počnu raditi na očuvanju kulture, običaja i tradicije Hrvata koji žive na ovim prostorima Srijema. Ubrzo je počelo animiranje članstva. Krenula je s radom folklorna i tamburaška sekcija, te izrada narodnih nošnji. Prvi službeni nastup HKD Šid imalo je 3. travnja 2011. na općinskoj smotri folkloru u Šidu. Uslijedili su brojni uspješni nastupi na priredbama u Srbiji i zemljama regije.

»U proteklih 14 godina u radu Društva bilo je uspona i padova. Godine 2018. članovi naše udruge doživjeli su prometnu nesreću vraćajući se s puta iz Makedonije. Tada smo imali prekid u radu Društva. Uslijedila je korona, zbog koje nismo mogli dolaziti na probe. Nakon tog perioda ponovo smo se počeli okupljati. Obnovili smo sekcije i nastavili s radom. Trenutno uspješno radi tamburaška, folklorna, recitatorska i likovna sekcija. Vjetar u leđa uskoro će nam biti kupnja kuće zahvaljujući Hrvatskom nacionalnom vijeću. Vjerujem da ćemo tada imati adekvatan prostor za rad i da ćemo u novom prostoru uspjeti animirati veći broj članova«, ističe predsjednica HKD-a Šid **Zorica Šafarik**.

Prvi put na nastupu

Uz folklornu i tamburašku sekciju u programu su prvi put nastupili članovi recitatorske sekcije **Magdalena Mendan, Mirela Zarecki, Ana-Maria Živković i Ema Lutring**.

»Folklorna i tamburaška sekcija aktivna je od prvog dana osnutka Društva. Iza sebe imamo brojne uspješne nastupe i koncerte. Manje poznata u našoj udruzi je recitatorska sekcija u kojoj su uključena djeca osnovne škole. Oni se vrlo rado odazivaju u rad sekcije. Svake godine sudjelujemo na Pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku i bilježimo zapažene rezultate. U našim mladim ljudima razvijamo svijest o njihovoj pripadnosti i njegovanju kulture. Imamo jako lijepu suradnju s kulturno-umjetničkim društvima s teritorija šidske općine. Oni se svake godine rado odazivaju na naše manifestacije i mi smo njihovi gosti«, ističe voditeljica folklorne i recitatorske sekcije **Ana Hodak**.

Uz folklornu, veliku ulogu u dosadašnjem radu imala je tamburaška sekcija šidske hrvatske udruge.

»Član sam hrvatske udruge 13 godina, od prvog razreda osnovne škole. Sve ove godine u udruzi sam zbog ljubavi prema tamburaškoj glazbi, plesu i kulturi našeg naroda. Orkestar trenutno broji četiri člana. Treba nam veći broj i pozvao bih sve one koji vole tamburu, ples i druženje da nam se priključe«, kaže voditelj tamburaškog orkestra **Milan Pupiće**.

Osim navedenih, i likovna sekcija šidske kulturne udruge daje veliki doprinos radu Društva. Organizacijski odbor likovne kolonije šidske udruge Društva u suradnji s likovnom udrugom *Croart* iz Subotice od 2013. godine redovno organizira likovne kolonije na kojima sudjeluje više od 30 slikara.

Podrška prijatelja

Velika podrška u radu udruge su i kulturno-umjetnička društva koja djeluju u Šidu.

»Drago mi je da hrvatska udruga postoji već 14 godina, što su opstali i što imaju želju i volju da nastave rad. Tradicija, kultura i običaji trebaju se njegovati jer to je osnova života svakog naroda. Naše Društvo ima dugogodišnju i vrlo uspješnu suradnju s hrvatskom udrugom iz Šida. Jedni drugima pomažemo, zadovoljni smo suradnjom i imamo puno razumijevanja jedni za druge. Važno je da nacionalne zajednice u šidskoj općini međusobno surađuju jer nacionalna kultura je bogatstvo naše Vojvodine«, kaže predsjednik HKPD-a **Đura Kiš Zlatko Manjkov**.

»Ovo je sedmi koncert gdje smo gosti šidske hrvatske udruge. Oni su dobri domaćini i naši dobri prijatelji i trudimo se u našem malom gradu održati ta prijateljstva, podržati jedni druge u radu i privatno i profesionalno, i truditi ćemo se i dalje istrajati u tome«, ističe umjetnički rukovoditelj dječjih folklornih grupa SKUD-a **Sveti Sava Branislav Nikolić** i dodaje: »Dugi niz godina pratim rad kulturno-umjetničkih društava na ovom području. Mislim da je najvažniji kontinuitet u radu i vjerujem da će se on i u hrvatskoj udruzi nastaviti«.

Riječi podrške članovima hrvatske udruge u Šidu uputila je i samostalna stručna suradnica ZKVH-a **Senka Davčik**.

»Hrvatsko kulturno društvo u Šidu treba pohvaliti za dosadašnji rad. Oni su ti koji čuvaju baštinu, kako materijalnu tako i nematerijalnu. To je vrlo važno u očuvanju tradicije, ali i u suvremenom stvaralaštvu kako bi nešto ostalo za našu djecu, kako bi se imali čime ponositi i što prenositi, jer bez prošlosti nema budućnosti«, poručila je Davčik.

S. D.

Pedeset godina mature

Prošloga tjedna (petak, 7. lipnja) održano je matурalno druženje učenika Subotičke trgovačke škole – generacije koja je maturirala 1974. godine.

Prema ustaljenom programu druženje bivših maturanata započelo je u školi, a prigodni sat održala je njihova nekadašnja profesorica **Olga Szám**. Izvršena je prozivka iz starog dnevnika razreda 3a, prisutnih je bilo dvadeset učenika. Nažalost, u minulom razdoblju deset učenika je preminulo pa je za njih održana počast minutom šutnje u znak sjećanja. Nazočni đaci, danas svi umirovljenici, potom su evocirali uspomene iz vremena svoje zajedničke školske mladosti, a potom su se zaputili na večeru i nastavak druženja. Pola vijeka od mature zajednički su proslavili:

Danica Ninkov, Irena Letić, Blaško Oltvanji, Dragan Stojanovski, Mira Šimoković, Gordana Blanuša, Klara Milunović, Marija Kopunović, Zlata Miković, Kata Eke, Vera Nađteleki, Irena Roža, Milanka Radaković, Marija Žigmond, Ivanka Lovaš, Marija Skenderović, Mira Ušumović, Antun Šindrić, Slobodan Kovačević i Grgo Orčić.

D. P.

Završen kviz *Mreža čitanja*

Mladi se i dalje druže s knjigom

U kvizu je sudjelovalo 36 učenika hrvatskih odjela iz triju srednjih škola u Subotici – Gimnazije Svetozar Marković, Politehničke i Medicinske škole. Šestero njih stiglo je do treće, završne razine kviza

I tijekom protekle školske godine srednjoškolci iz Srbije koji se školuju na hrvatskom jeziku sudjelovali su u kvizu znanja i kreativnosti *Mreža čitanja* koji se provodi u Hrvatskoj. U Hrvatskom domu – Matici u ponedjeljak, 10. lipnja, održana je svečana dodjela zahvalnica i darova (bočica za vodu, termos, jakni za kišu, knjiga...) sudionicima kviza. Naime, u kvizu je sudjelovalo ukupno 36 učenika hrvatskih odjela iz triju subotičkih škola – Gimnazije Svetozar Marković, Politehničke i Medicinske škole. Najveći uspjeh postiglo je šestero učenika koji su se plasirali na treću, završnu razinu kviza, a u pitanju su: **Marko Cvijetić, Lucija Horvacki, Valentin Čović, Marija Magdalena Huska, Karlo Kujundžić i Tea Narančić.**

Do druge, regionalne razine kviza stigli su **Lucia Mamić, Iva Ivković Ivandekić, Marija Milodanović, Jelena Kujundžić, Adam Martin Nagel, Ivona Stantić, Lea Molnar, Matea Miković, Sara Uršal, Jovana Kujundžić, Terezija Sekereš, Marija Stantić i Ana Ručavina** dok su u prvoj školskoj razini kviza sudjelovali i **Elena Sekulić, Lea Vojnić, Nikolina Mačković, Višnja Kovačić, Tamara Horvat, Jovana Petrović i Jana Knežević.**

Izvannastavni poticaj

Ovo natjecanje u Hrvatskoj organizira Hrvatska mreža školskih knjižničara a od prije osam godina u njega su

uključeni i učenici hrvatskih odjela iz Srbije. Ove sezone provedbu kviza u Subotici realizirali su Hrvatsko nacionalno vijeće i NIU *Hrvatska riječ* koji su osigurali darove srednjoškolcima.

Zahvalnice i darove sudionicima uručila je predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz** koja je istaknula kako izvannastavne aktivnosti, poput ovoga kviza, pridonose kvaliteti hrvatske nastave u Srbiji.

»Hrvatska nastava u Srbiji nudi brojne poticaje, a ovaj kviz je jedna od izvannastavnih aktivnosti gdje stječu nova znanja i iskustva. Pred nama je i upis u srednje škole. Pozivamo još jednom sve zainteresirane da se upišu u smjerove na hrvatskom nastavnom jeziku. Imamo atraktivne smjerove u tri škole, a sve te škole koje imaju nastavu na hrvatskom sudjeluju, među ostalim, i u kvizu *Mreža čitanja*. Nastavit ćemo i dalje podupirati ovakve projekte«, rekla je Nataša Francuz.

Također, zahvalnice su uručene i mentorima učenika, profesorima hrvatskog jezika i književnosti **Moreni Rendulić, Bruni Dronjiću i Moniki Ivanović.**

Raste broj kvizaša

Učenike i profesore pozdravila je i koordinatorka kviza u Subotici, knjižničarka **Bernadica Ivanković.**

»U kviz *Mreža čitanja* sudionici iz Srbije uključili su se prije osam godina. Možemo reći da je kviz popularan

među ovdašnjim srednjoškolcima, svake godine imamo uvećan broj zainteresiranih. Tako je protekle 2023./24. godine prijavljeno čak 36 učenika, što je za osam više od prethodne školske godine. U kvizu je sudjelovalo ukupno 613 učenika, a do treće, nacionalne, razine stiglo je 294 učenika, među kojima je bilo i šest subotičkih srednjoškolaca. Sve razine natjecanja obavili su u informatičkom kabinetu škole bez toga da su negdje putovali ili duže izostajali s nastave. Svih 36 učenika su naš ponos, sretni smo da ima djece koja čitaju, koja se vole družiti s knjigom», rekla je Ivanković.

Zanimljiv koncept

Tema kviza *Mreža čitanja* ove godine bila je »U mreži odrastanja: izazovi i prepreke«, a učenici su u kvizu znanja odgovarali na pitanja vezana za tri knjige – *Hotel Wartburg* **Zorana Žmirića**, *Perzepolis* **Marjane Satrapi** i *Mi djeca s kolodvora* **ZOO Christiane F.** Kao i svake godine, natjecanje se sastojalo iz dva dijela: kviza znanja i prezentacije multimedijskog uratka. Ove godine Subotica je imala predstavnike samo u kategoriji kviza znanja (koji se radio online).

Učenica odjela FT2/10 Politehničke škole Tea Narančić ističe kako joj je sudjelovanje u kvizu donijelo lijepo iskustvo.

»Iz Politehničke škole bilo nas je tri sudionice. Ja sam uspjela stići do finalne, treće razine natjecanja i tu sam, od nas u Subotici, osvojila drugo mjesto. Od malena volim čitati, i kviz mi je bio lijepa prilika da upoznam nove knjige i književne autore«, kaže Tea.

Maturant subotičke Gimnazije **Svetozar Marković** Marko Cvijetić iskusni je sudionik *Mreže čitanja*.

»Posljedne tri godine sudjelovao sam u ovom kvizu i uvijek sam stizao do finalne razine s uspješnim rezultatima. Osim što volim čitati, interesantan mi je koncept tog natjecanja. Iz godine u godinu ima nas sve više sudionika iz subotičkih škola. Kada sam bio prvi puta, bilo nas je petnaestak iz Gimnazije a sada skoro dvostruko više. Na hrvatskom se školujem od srednje škole, ne žalim zbog te odluke. Planiram upisati Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu«, kaže Cvijetić.

D. B. P.

Dužijanca 2024. – najava

15. lipnja – 17. Festival dječjeg stvaralaštva *Dužijanca malenih* – Đurđin (tijekom dana)

16. lipnja – 17. Festival dječjeg stvaralaštva *Dužijanca malenih* – katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica – u 10 sati

25. lipnja – Priskakanje vatre na sv. Ivana Cvitnjaka – dvorište Risarskog salaša u Đurđinu – u 19 sati

2. srpnja – VIII. Etno radionica pravljenja tarane – Etno salaš, Đurđin – u 9 sati

7. srpnja – *Dužijanca u Bajmaku* – crkva sv. Petra i Pavla apostola – u 10 sati

13. srpnja – *Takničenje risara* – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – u 6.30

14. srpnja – *Dužijanca u Žedniku* – crkva sv. Marka Evanđelista – u 9.30

21. srpnja – *Dužijanca u Tavankutu* – crkva Presvetog Srca Isusova, Tavankut – u 10.30

24. srpnja – Postavljanje izloga u središtu grada za natjecanje aranžera izloga – Subotica – tijekom dana

27. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevima – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu – u 18 sati

Zaljubljenik u svoj posao

Bilo je padanja s kamerom dok hodamo unazad, upadanja u vodu i drugih raznih smiješnih situacija. Svaki projekt mi je interesantan i uvijek se trudim realizirati ga najbolje što mogu», kaže Majlat

Goran Majlat iz Subotice prije nešto više od godinu dana osnovao je firmu *Gsmartstudio*, s pretežitom djelatnošću video i fotografskih usluga kombiniranih s audiozapisima. Najviše snima svadbene događaje u rodnom gradu, ali sad već ima puno urađenih poslova i diljem Vojvodine pa tako i inozemstva. Kaže, u posljednje vrijeme bilježi i pozamašan broj urađenih spotova, poput dokumentiranih videa i reklama.

Iako kaže kako je zaljubljen u svoj posao, od svega što radi izdvaja kako najviše voli svadbe i studio snimanje instrumenata.

»Zaista volim svoj posao, od snimanja na terenu, obrade u studiju pa do sklapanja faktura u uredu. Doslovno, mislim da sam zaljubljen u svoj posao i firmu koju imam. Također, ne biram posao, sve volim raditi ali ako baš moram odvojiti nešto, *wedding* poslovi su mi najdraži i studio snimanje instrumenata«, kaže Majlat.

Naprijed k cilju

Kako to obično biva, fotografijom se počeo baviti spontano. Nakon što je kupio prvi fotoaparatus za privatne potrebe, s prijateljem je uložio u drugi, jači model te su počeli fotografirati mature i rođendane.

»Sve je to naglo krenulo. Nismo išli na seminare, niti je YouTube onda toliko bio aktualan za učenje online, morali smo se sami snalaziti. Valjda je tako i najljepše jer onda sam shvatiš suštinu. Poslije nekoliko godina sam se odvojio i krenuo u neku solo varijantu. Tad sam još dosta radio u radijsko-televizijskom studiju kao tonac i često su mi dolazili klijenti da nešto snimaju. Događalo se kad završimo neku pjesmu ili cover da me pitaju imam li kameru pa da završimo spot. Ovdje mi se i stvorila ideja da nekako sve objedinim u jedan sustav. Bilo je potrebno da foto, video i audio sustav budu na jednom mjestu, što je bilo tad za mene gotovo nemoguća misija«, prisjeća se Majlat svojih početaka ističući kako danas, zahvaljujući dobro posloženim kockicama, ima »fenomenalan studio koji raspolaže vrhunskom opremom nove generacije«.

Na temelju svojega mladog poduzetničkog iskustva Majlat savjetuje svim budućim poduzetnicima da idu naprijed k ostvarivanju poslovnih ciljeva i poručuje kako se nemaju čega bojati.

»Ljudi su bojažljivi što se tiče poduzetništva u našoj regiji, vjerojatno jer slušaju priče onih koji nisu uspjeli u tom smislu. Zamislite, imao sam odličan studio prepun najnovije opreme, radim javno i pritom nemam firmu – pa to ne ide. Točno mi je nedostajalo da to uradim i sve

kompletiram, a najvažnije je da se nisam uopće pokajao zbog te odluke«, kaže Majlat.

Ovaj mladi i ambiciozni poduzetnik kaže kako se trudi svoje poslovanje svakodnevno unaprjeđivati. Trenutačno najviše energije ulaže u promociju usluga u inozemstvu. Kaže, rezultata ima, ali i da je konkurencija prejaka.

»Nedavno sam bio na Malti, imali smo prelijep video projekt, a uskoro idem u Dubrovnik. Italija i, recimo, Pariz su finalni cilj mog poslovanja i nadam se kako će uskoro to sve krenuti. Želio bih snimiti i neki kraći film i sudjelovati na festivalima. Tu temu sam sa suradnicima otvorio za kraj ove i početak sljedeće godine«, priča Majlat.

Ulaganje u znanje i opremu

Rad s tehnikom zahtijeva konstantno ulaganje kako bi opstalo na tržištu, što potvrđuje i Majlat. Kaže, istina je da treba ulagati u tehniku, ali ističe i kako je jednako bitno, odnosno još važnije, ulagati u vještine osobe koja upravlja tom tehnikom.

»Ako gledamo iz kuta da se bavim ovim poslom i lijepo zarađujem, onda na primjer dati manje od 2.000 eura za novi aparat koji ima vrhunske performanse nije puno. S druge strane, postoje ljudi koji iz najbolje namjere prije negoli dođu do nekih ozbiljnijih klijenata i poslova kupe opremu u vrijednosti preko 5.000 eura, a pritom ne zarađuju toliko da prijeđu liniju isplativosti. Proizvođači konstantno izbacuju nove modele i očekuju da ih kupujemo. Automatski stariji model nema visoku vrijednost kao prije godinu dana i tu ulazimo u taj začarani krug. Ima smisla ulagati u najnovije uređaje samo ako imaš uhodan posao, u protivnom ćeš imati gubitak. Da bi kvalitetno

radio s opremom koju posjeduješ, ulaganje u znanje je po meni važnije od investicije u opremu. Na primjer, što vrijedi neke skupine gitara okačena na zid? Eventualno kao ukras. Ali, ta ista gitara u rukama čovjeka koji ju umije svirati vrijedi mnogo više – čuju se lijepi tonovi, bude se emocije. Ovo je primjer kako je oprema samo predmet i za finalni proizvod mnogo ovisi tko ju koristi«, smatra vlasnik *Gsmartstudia*.

Majlat kaže kako voli što radi takav posao da je stalno u kontaktu s ljudima, a najljepši dio mu je kada vidi njihovo zadovoljstvo urađenim poslom.

»S ljudima, kao u svakom poslu, zna biti raznih situacija. Na primjer, na svadbi se događaju jako emotivne scene, znalo se dogoditi da se i mi, iza kamera, rasplačemo. Bude naporno cijeli dan, ali poslije uspomene koje zabilježimo nemaju cijenu. Jedino kad vozim dron onda mi nije svejedno, jer ipak to je nešto što leti u zraku i, iako su male šanse, može doći do pada, sve ostalo je zabavno i izazov. Bilo je padanja s kamerom dok hodamo unazad, upadanja u vodu i drugih raznih smiješnih situacija. Svaki projekt mi je interesantan i uvijek se trudim realizirati ga najbolje što mogu«, kaže Majlat.

J. D. B.

ICARUS konvencija u Novom Sadu

Predstavljena i topoteka »Baština Hrvata u Srbiji«

Međunarodna ICARUS konferencija, 32. po redu, pod nazivom »Archives and research – between the analog and the digital (Arhivi i istraživanja – između analognog i digitalnog)« održana je od 5. do 7. lipnja u Novom Sadu. Ovo međunarodno okupljanje organizirali su Arhiv Vojvodine, Povijesni arhiv Grada Novog Sada i ICARUS (International Center for Archival Research).

Na konferenciji je sudjelovao i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, čiji je djelatnik **Josip Bako** imao izlaganje na temu »Topoteka 'Baština Hrvata u Srbiji' – markeri etnokulturnog identiteta«. *Bako* je predstavio razloge za otvaranje te topoteke, način prikupljanja materijala i rada na promociji topoteke, ciljeve i ostvarene rezultate u posljednje četiri godine.

»Možemo reći da smo zadovoljni ostvarenim rezultatima. Objavljeno je 1.230 fotografija koje su prikupljene od značajnog broja sudionika, veliki dio mjesta u kojem žive Hrvati uključen je u topoteku, uspjeli smo zainteresirati javnost, angažirati suradnike te topoteka 'Baština Hrvata u Srbiji' danas predstavlja značajnu arhivsku zbirku koja čuva svjedočanstvo o trajanju Hrvata na ovom prostoru«, rekao je, među ostalim, *Bako*.

Kako u ZKVH-u podsjećaju, topoteka je otvorena u prosincu 2019. godine kao dvadeseta, a prva u Srbiji i plod je iznimne suradnje s Icarusom Hrvatska i predsjed-

nicom **Vlatkom Lemić**. Riječ je o virtualnoj platformi ICARUS centra kojom se javnosti predstavljaju fotografije, pisma, karte, razglednice i drugi dokumentarni materijali iz prošlosti i sadašnjosti koji tematiziraju baštinu Hrvata u Srbiji. Ova digitalna zbirka omogućuje veću dostupnost građe za istraživanja i publiciranje tako stečenih znanja o hrvatskoj zajednici u Srbiji.

Topoteka »Baština Hrvata u Srbiji« može se naći na internetskoj adresi <https://hrvatisrbija.topoteka.net/>, a može joj se pristupiti i preko web stranice Zavoda na linku: <https://www.zkvh.org.rs/topoteka>. Projekt topoteke »Baština Hrvata u Srbiji« redovito je podržan i od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (Sl. glasnik RS, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 10. 6. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-70/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Javna vodovodna mreža u ulici Željeznički trg«, na katastarskim parcelama br. 3735 i 986/3 K. O. Čantavir, Subotica (45.92276°, 19.74769° i 45.92661°, 19.75628°), podnositelja zahtjeva Ognjena Gabrića PR Kancelarija za projektovanje »Good Engineering« Subotica, 51. Divizije br. 16, Subotica, ovlaštenog od strane investitora JKP »Vodovod i kanalizacija« Subotica, Trg Lazara Nešića br. 9/a, Subotica i financijera »GEBI« d.o.o., Maršala Tita br. 46, Čantavir.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Koncert učenika iz Apatina i Sonte

SONTA – Učenici Osnovne muzičke škole *Stevan Hristić* iz Apatina skupa s učenicima izdvojenog odjela te škole u Sonti održali su 6. lipnja zajednički koncert u Centru za kulturu u Sonti. Cilj koncerta bio je i osnažiti međusobnu povezanost učenika iz Apatina i Sonte. Svoje umijeće učenici su predstavili na klaviru, flauti i tamburama, dok su stariji učenici nastupili sa zborom.

Od 2016. u OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti radi izdvojeni odjel apatinske muzičke škole u kojem se nastava izvodi na hrvatskom jeziku. Djeci i roditeljima obratila se i predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz**: »Hvala vam što ste odabrali ili ćete odabrati glazbu kao svoj put. Hvala vam što čuvate tradiciju i što svojim talentom doprinosite bogatstvu naše kulture. Svaka nota koju odsvirate, svaka melodija koju stvorite, odjekuje srcima svih koji vas slušaju. Hrvatsko nacionalno vijeće trudit će se u sljedećem periodu biti uz vas«.

Kraljice Bodroga u Zagrebu

MONOŠTOR – Ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* iz Monoštora sudjelovat će na koncertu crkvenih pučkih popijevki *Šokaca Veseli se, o Marijo!* koji će biti održan večeras (petak, 14. lipnja) u crkvi svetog Petra (Vlaška 93) u Zagrebu, s početkom u 19 sati. Ulaz je besplatan.

U programu sudjeluju i: ŽPS *Druge* i MPS *Strossmayer* iz Strizivojne te MPS *Sinovi atara* i ŽVA *Zwizde* iz Zagreba, svi pod autorskim vodstvom poznate **Zrinke Posavec**. Koncert se priređuje kao prateći program ovogodišnje, 58. Međunarodne smotre folklora, čija će tema biti tradicijska baština Šokadije.

Godišnji koncert HKPD-a Matija Gubec iz Rume

RUMA – Godišnji koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume bit će održan u subotu, 15. lipnja, u velikoj sali Kulturnog centra *Brana Crnčević* u Rumi, s početkom u 19.30 sati. Ovom prigodom obilježava se i 121. obljetnica djelovanja te hrvatske udruge. Koncert je humanitarnog karaktera.

Djeca su ukras svijeta

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organizira XXIX. festival dječjeg stvaralaštva *Djeca su ukras svijeta* koji će biti održan u nedjelju, 16. lipnja, u Tavankutu.

Program se održava na ljetnoj pozornici etno salaša *Balažević*, a počinje u 18 sati. U slučaju loših vremenskih uvjeta festival će biti održan u mjesnom Domu kulture. Festival se održava u sklopu *Tavankutskog kulturnog lita 2024*.

Predstavljanje knjige Magma Nevene Mlinko

SUBOTICA – Pjesnička zbirka *Magma* subotičke pjesnikinje **Nevene Mlinko** (objavljena u nakladi Hrvatske čitaonice Subotica) bit će održano u ponedjeljak, 17. lipnja, u staroj čitaonici Gradske knjižnice Subotica, s početkom u 18 sati. Osim autorice, o zbirci pjesama razgovarat će i recenzent **Neven Ušumović** i urednica **Katarina Čeliković**. Stihove će kazivati **Bernadica Ivanković** i **Katarina Piuković**.

Godišnji koncert zbora Odjek

ZEMUN – U organizaciji ZHZ-a *Ilija Okrugić* u nedjelju, 16. lipnja, bit će održan godišnji koncert pjevačkog zbora *Odjek*. Program počinje u 19 sati u crkvi Blažene Djevice Marije u Zemunu. Pokrovitelji koncerta su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Osječko-baranjska županija i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Hrvatska riječ i ZKVH na Hrvatskom iseljeničkom kongresu

PULA – *Hrvatski iseljenici i potencijal za budućnost Hrvatske* tema je 6. Hrvatskog iseljeničkog kongresa koji će od 27. do 30. lipnja biti održan u Puli. Na temu *Broj Hrvata u Vojvodini/Srbiji i izazovi opstanka kroz markere kulturnog identiteta* izlaganje će imati glavna i odgovorna urednica *Hrvatske riječi* **Zlata Vasiljević** i ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**.

8. Dani Antuna Gustava Matoša u Plavni i Beogradu

Matoš kao nadahnuće

»Matoš je bio neprikriveni Hrvat, čak i hrvatski nacionalist i europejac, ali je itekako poštivao Srbiju i Beograd, imao je jedan zdrav međunacionalni odnos koji nam svima može poslužiti kao uzor«, kazao je Mirko Ćurić

Kao i prijašnjih godina, dio manifestacije *Dani Antuna Gustava Matoša* održan je u Srbiji, u mjestima koja imaju dodirnih točaka sa životopisom i obiteljskim naslijeđem tog slavnog hrvatskog književnika. U pitanju su Plavna i Beograd.

»Sve nas veže Matoš«

Svečana akademija prigodom 110. obljetnice smrti **Antuna Gustava Matoša** (Tovarnik, 13. lipnja 1873. – Zagreb, 17. ožujka 1914.) održana je u petak, 5. lipnja, u Plavni, mjestu u koje je Matoš rado svraćao jer je u njemu rođen njegov otac, a djed je bio crkveni kantor i učitelj.

Domaćin svečane akademije bilo je HKPD *Matoš* iz Plavne, koje ove godine proslavlja 15 godina od osnutka.

Predsjednik HKPD-a *Matoš* **Igor Probojčević** obratio se na početku akademije.

»Možemo reći da danas obilježavamo i 15 godine rada udruge. Udrugu smo pokrenuli srcem i dušom, a onda su oni koji su se puno zalagali za očuvanje naše kulture prebrzo otišli. Sada je na nama nastaviti započeto, prije svega na mlade prenijeti naše običaje i kulturu i sve što nas spaja i čini Plavancima i Matoševcima«, kazao je Probojčević.

Na svečanoj akademiji obratio se i načelnik Općine Tovarnik **Anđelko Dobročinac**.

»Sve nas veže Matoš. Povezuje naš Srijem i Bačku, Slavoniju, jednim dijelom i Mađarsku i naravno Beograd i

Zagreb. U ovim našim malim mjestima moramo njegovati ono što nas veže, a to je kultura, to je jezik i nadam se da ćemo na tome i dalje raditi, stvarati nove generacije koje će čuvati zajedništvo ovih krajeva«, kazao je Dobročinac.

Predsjednik Ogranka Društva hrvatskih književnika – Slavonsko-baranjsko-srijemskog **Mirko Ćurić** predstavio je knjigu *AGM kao nadahnuće*. Kako je kazao, u knjizi je odabranih 37 priča nadahnutih Matoševom biografijom i Matoševim djelom, kao kruna obilježavanja 150 godina od rođenja Antuna Gustava Matoša.

»Priroda, domoljublje, čovjekoljublje, to je Matoš. A zamislite veliki Matoš napisao je samo 100 pjesama. Nemojte misliti da je Matošu život bio lagan. On je živio samo 40

godina. I stvoriti 22 knjige za 40 godina, to je genijalnost«, kazala je ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković**.

Na svečanoj akademiji bile su izložene Matoševe fotografije iz kolekcije **Ljudevita Vujkovića Lamića**. U programu je sudjelovala dječja skupina *Matoša* koju vodi **Kristina Filipović**.

Akademija u Beogradu

Svečana akademija prigodom 110. obljetnice Matoševe smrti održana je u nedjelju, 9. lipnja, i u Beogradu, u Fondaciji *Antun Gustav Matoš*. Na svečanoj akademiji govorila je upraviteljica Fondacije **Katica Naglič**, predsjednik Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog Društva hrvatskih književnika **Mirko Čurić**, ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković** i pater **Marijan Steiner**. Matoševe stihove govorio je **Marko Ivanković**, student iz Niša, dok ga je na gitari pratio **Ivan Sokač**.

»Drago mi je što uspijevamo Matoša približiti i današnjim generacijama. On je autor koji je zastupljen i u čitankama i možemo reći kako je Matoš autor koga treba i posebice otkrivati. Drago nam je što našom manifestacijom, koja je skromno počela prije desetak godina i koja je imala određene uspone i padove, obilježavamo sva ona mjesta u kojima je Matoš boravio«, rekao je Mirko Čurić.

Naglasio je još i kako je Beograd nezaobilazna točka u Matoševom životu i stvaralaštvu jer je upravo u tom gradu proživio svoje formativne godine:

»On dolazi u Beograd kao mladić koji je tek služio vojsku i svoju prvu zrelost je doživio ovdje. Kasnije se još dva puta vraćao i boravio u Beogradu. Mi nismo manifestacija koja je toliko politički i društveno važna, ali koja pokazuje kako Hr-

vatska i Srbija imaju dodirnih točaka. Matoš je bio neprikriiveni Hrvat, čak i hrvatski nacionalist i europejac, ali je itekako poštivao Srbiju i Beograd, imao je jedan zdrav međunacionalni odnos koji nam svima može poslužiti kao uzor«.

Religiozni elementi

Pater Marijan Steiner je ovom prigodom održao kratko predavanje o religioznim elementima u djelima Matoša.

»Matoš se zapravo i nije posebno bavio religioznim temama, ali je religiozno ozračje uočljivo u njegovu spisateljskom djelu. Vjeri i vjerskim stvarima, poglavito dogmatskim postavkama i tradicionalnim vrednotama, pristupa subjektivno i kritički. Taj mu je subjektivistički kritizam veoma uočljiv, uporno ga je pratio, često inspirirao, te ga je u duhu vremena na svoj način liberalno i modernistički obilježio«, kazao je Steiner.

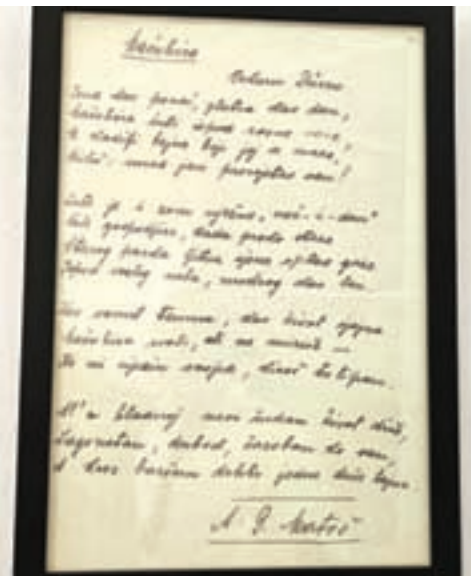
Posebno je istakao i Matoševu zaoкупljenost teološkim promišljanjem o književnoj etici i moralnoj estetici.

»On je na strani humanog sadržaja i kulturnog izričaja u književnosti, u duhu tradicionalne etike i religiozno formirane savjesti. Etika i estetika moraju u književnosti ići zajedno. Njega su u književnosti zanimala moralno-analitička pitanja – stoga je govorio o

potrebi da pisac kroz pisanje moralno djeluje, pa makar osobno ne živi moralno«, rekao je Steiner.

»AGM kao nadahnuće« moto je 8. *Dana Antuna Gustava Matoša*. Završnica ove manifestacije bila je jučer, 13. lipnja, u Zagrebu, kada su, među ostalim, i položeni vijenci na grob ovog velikana u glavnom gradu Hrvatske. Pokrovitelji *Dana* su Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Vukovarsko-srijemska županija i Općina Tovarnik.

Z. V. / I. B.

Dužijanca malenih

Subota

15. 6. 2024. | od 14 do 19 sati

Salaš Dužijance
kod Župe sveti Josip Radnik
u Đurđinu

Zabavno-edukativni program

Nedjelja

16. 6. 2024.

Katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica
Sveta misa zahvalnica

u 10 sati

Grad Subotica

Ministarstvo poljoprivrede
šumarstva i vodoprivrede
Republike Srbije

Ministarstvo obrazovanja
i nauke
Republike Srbije

REPUBLIKA SRBIJA
Ministarstvo poljoprivrede
i šumarstva

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika

Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji

U organizaciji splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika od 22. do 26. lipnja bit će priređeni »Dani Hrvata Bunjevaca u Splitu i Splitsko-dalmatinskoj županiji«. U bogatom programu nastupit će HKPD *Matija Gubec* i Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta, HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ*.

22. 6. (subota) u 19:30 sati

Velika dvorana Nadbiskupskoga sjemeništa

Predstavljanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU »Hrvatska riječ«

Glazbena pratnja tamburaša HGU-a »Festival bunjevački pisama«

(HMI Podružnica Split, MH Ogranak Split, HU Benedikt, Hrvatsko Nadzemlje)

23. 6. (nedjelja) u 11 sati

Svečana pjevana Misa u crkvi sv. Josipa na Mertojaku

Predstavljanje likovnog stvaralaštva u tehnici slame

(HMI Podružnica Split, župa sv. Josipa – Mertojak, LU »Emanuel Vidović«)

23. 6. (nedjelja) u 20 sati

Gradina Solin

Folklorni koncert HKPD-a »Matija Gubec« Tavankut, Tamburaškog orkestra HGU-a »Festival bunjevački pisama«, Folklornog ansambla »Jedinstvo« i Kulturno-umjetničkog društva »Salona«

(HMI Podružnica Split, Javna ustanova u kulturi »Zvonimir – Solin«)

25. 6. (utorak) u 19:30 sati

Dvorac Vitturi – Kaštel Lukšić

Predstavljanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU »Hrvatska riječ«

Glazbena pratnja tamburaša HGU-a »Festival bunjevački pisama« i folklorna koreografija HKPD-a »Matija Gubec« Tavankut, KUD-a »7 Kaštela« i KUD-a »Ante Zaninović«

(HMI Podružnica Split, MH Ogranak Kaštela)

Relikvije sv. Antuna stigle u Suboticu

Svetac cijeloga svijeta

Relikvije sv. Antuna Padovanskog stigle su u Suboticu 10. lipnja u franjevački samostan sv. Mihočila arkanđela i time okupile veliki broj ljudi, štovatelja ovoga sveca. Na molbu gvardijana fra **Ivana Miklenića** relikvijar, a u njemu i relikvije sv. Antuna stigle su iz Italije u Zagreb, te ih je provincijal fra **Milan Krišto** donio u Suboticu. Veliki broj vjernika i mladi u bunjevačkoj nošnji dočekali su ispred crkve komadić zemnih ostataka dragoga sveca, te mu na kraju svete mise poljupcem ili naklonom iskazali čast.

Misno slavlje predvodio je biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas** u zajedništvu s fra Milanom, fra Ivanom, te svećenicima Subotičke biskupije.

Kako je u uvodnim riječima rekao fra Miklenić sv. Antun je u franjevačkom samostanu rijetko sam. Tu su uvijek vjernici koji dolaze kod njegovog kipa s molbama, molitvama, ali i zahvalama za darovanu milost.

»Veliki je ovo dan za Suboticu, za cijelu Bačku, pa i šire. Došao nam je gost, gost kojega poznajemo iz daleka. Svetac cijelog svijeta, sv. Antun Padovanski, kojega molimo i za izgubljene stvari i kada se sami izgubimo i ne znamo kamo bi, niti što bi. Svetac je to kojeg molimo kada su poteškoće i brige tu.

Šalio sam se sa svećenicima, jer svi imaju u crkvi kip ili sliku sv. Antuna, ali se dobro zna gdje se ide kad stisne nevolja – ide se kod franjevacu. Upravo to mi je bila motivacija za pokrenuti ovaj postupak«, kaže fra Ivan i dodaje: »Zaista, rijetko kada se može proći hodnikom, a da nema nikoga kod sv. Antuna. Ljudi mole, razmišljaju, čitaju Sveto pismo, neki pale svijeće... Svatko donosi sebe i svoje brige. Neki molbe, a mnogi i zahvale. Stoga smo zamolili braću konventualce koji čuvaju grob sv. Antuna u Padovi da nam daruju jedan komadić koji je ostao od sveca. Ponekad Bog piše ravno i po krivim crtama i bez crta. Mislio sam da to neće biti skoro, ali eto Bogu hvala stiglo je u najboljem trenutku, pred sam blagdan sv. Antuna.«

U homiliji provincijal Provincije sv. Ćirila i Metoda iz Zagreba fra Krišto među ostalim je naglasio starozavjetni pojam »Blago siromasima duhom«, gdje se, kako je rekao, misli na ljude koji svoj život

polazu, slikovito rečeno u Božje ruke. Koji vide kako ne mogu sami svoj život osmisliti do kraja bez Boga. Također, on je napomenuo kako je cijelo štovanje sv. Antuna Padovanskog na neki način u ozračju siromaha. Bilo materijalnih jer postoji »kruh sv. Antuna« kroz koji se pomaže onima koji oskudijevaju, ali isto tako sv. Antun okuplja i sve one koji vide da su pred Bogom maleni.

Relikvijar ostaje trajno u samostanu, gdje će se i čuvati, a po riječima fra Miklenića iznositi će se za veliku devetnicu – devet utoraka sv. Antuna, za trodnevnicu i sam blagdan.

Relikvije ili moći su posmrtni ostaci svetaca ili njihovi osobni predmeti koji su predmet vjerskog štovanja. Štovanje relikvija poznato je i u brojnim crkvama i vjeroispovijestima. Relikvije su uglavnom pohranjene u posebnim ukrasnim kutijama koje se nazivaju relikvijar. Postoje tri kategorije relikvija: relikvije prvog stupnja – dio svečeva tijela, relikvije drugog stupnja – dio svečeve odjeće ili predmeta koji je svetac koristio, te relikvije trećeg stupnja – predmet koji je dotaknut relikvijom prvog stupnja.

Ž. V.

U Šidu proslavljeno Presveto Srce Isusovo

Svećanim euharistijskim slavljem u župnoj crkvi Presvetog Srca Isusovog u Šidu proslavljen je crkveni god. Misno slavlje predvodio je preč. **Tomislav Lasić**, kancelar Srijemske biskupije i župnik u Lačarku u zajedništvu s brojnim svećenicima Srijemske biskupije, među kojima su bili i grko-

katolički svećenici. Predsjedatelj misnog slavlja preč. Lasić u propovijedi je govorio o simbolu srca kao simbolu ljubavi kao i o Kristovoj žrtvi iz ljubavi za svakoga od nas. Između ostalog, istaknuo je da ljubav i praštanje koje primamo od Boga moramo donositi svijetu i ne smijemo određivati tko je zaslužio našu ljubav i naše praštanje.

Župnik domaćin **Nikica Bošnjaković** zahvalio je svećenicima koji su došli proslaviti sa župljanima crkveni god, a druženje je nastavljeno u župnom dvorištu.

S. D.

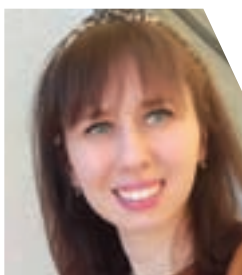
Šesti Antunovski hod mladih

Antunovski hod mladih nastao je po uzoru na padovanski *Cammino di sant'Antonio* koji se svake godine održava u sjevernoj Italiji. Nadahnuće za hod prepoznali su odgojitelj fra **Stjepan Brčina** i fra **Roko Bedalov**. Ovaj šest kilometara dugi Hod prate radosna pjesma i molitva te program na dvjema postajama: kod franjevačkog samostana i crkve Bezgrješnog začeca BDM u Dubravi te na središnjem zagrebačkom Trgu bana Josipa Jelačića. Hod se nastavlja do bazilike sv. Antuna Padovanskog na Svetom Duhu, gdje fratri radosno dočekaju mlade uz tradicionalni blagoslov hodočasnika na ulazu u baziliku koja je postala pretijesnom za sve sudionike, pa se program prenosi i na videozidu izvan nje. Prvi put ove godine grupa mladih hodočasnika iz Vojvodine velikodušno se odazvala ovom pozivu, a organizatori hodočašća bili su Udruženje mladih *Prijatelji Nade*. Osim mladih iz raznih dijelova Hrvatske, u svečanost i radost ovog Hoda uključili su se i mladi iz Bosne i Hercegovine, Njemačke, Austrije, Švicarske, Slovenije te drugih zemalja.

U križ koji je predvodio Hod ugrađene su relikvije sv. Antuna te su i one obišle rutu, a nošena su i pisma s nakanama vjernika koji fizički nisu mogli sudjelovati u Hodu.

»Ovo hodočašće je realizirano zahvaljujući i pokroviteljstvu Hrvatskog nacionalnog vijeća, na čemu smo zahvalni. Hvala svim mladima hodočascima za ovaj veliki i radosni susret! Nakon toliko prijeđenih kilometara mladi su zaista ohrabreni jer slaviti Boga među toliko ljudi ne može se doživjeti svaki dan. Poručujem mladima da ne čekaju poziv za buduće druženje već da budu sami inicijatori istog, *Prijatelji Nade* su raspoloženi i drage volje čekaju nove prijedloge i ideje«, zaključio je organizator hodočašća **Darko Peka**.

S. Ž.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vječnost je naše odredište

Vječnost je mjesto konačnog susreta čovjeka i Boga. A da bi se u vječnosti radovao s Bogom, čovjek mora proći svoj zemaljski put. Na tome putu mnogo je raskrižja na kojima se može krivo skrenuti, mnogo je puteva koji su primamljivi, ali su krivi. Zato je važno biti oprezan u hodu ovom zemljom, da bismo u konačnici stigli na odredište ka kojem smo krenuli. Smjernice koje će nam pomoći da naše ovozemaljsko putovanje završimo na pravi način nudi nam Božja riječ. Sveto pismo nas uvijek hrabri i usmjerava kako nikad ne bismo krenuli stranputicom.

Posebno zanimljive su poslanice. Njih apostoli pišu kao pisma zajednicama koje su osnovali, te sada do njih dolazi kako se vjernici u tim zajednicama susreću s nekim problemima. A problemi se mogu usporediti s problemima suvremenog vjernika. Ili su vjernici izloženi progonima zbog svoje vjere, ili su skloni nekom grijehu, ili se među njima pojavio razdor i nesloga. Slično kao i danas. Zato su nam poslanice zanimljive, u njima uvijek možemo pronaći ohrabrenja, upozorenja i poticaje koji su vrlo aktualni i u današnje vrijeme.

Život u tijelu

Pavao u poslanici Korinćanima piše: »Uvijek smo puni pouzdanja makar i znamo: naseljeni u tijelu, iseljeni smo od Gospodina« (2Kor 5,6). Čovjek u tijelu nikada ne može spoznati Gospodina do kraja, niti proniknuti njegove puteve. Ograničeno tijelo ne može sasvim spoznati neograničenog Boga. Tijelo nam je dano samo za ovaj svijet. Kada završimo hod ovim svijetom, susrest ćemo se s Gospodinom na način na koji nismo mogli za zemaljskog života. Sada, dok iščekujemo taj trenutak, vjerujemo Gospodinu i vjera nam govori da će se on dogoditi, da Bog za nas ima planove u vječnosti. Ipak, koliko god nas tijelo sputava i

ne predstavlja puninu života za koju je čovjek stvoren, ovozemaljski život moramo proživjeti onako kako smo ga od Boga dobili. On je predvorje vječnosti. Kroz njega prvo moramo proći, da bismo se, kada dođe vrijeme, radovali s Gospodinom.

Omiljeti Gospodinu

»Da, puni smo pouzdanja i najradije bismo se iselili iz tijela i naselili kod Gospodina. Zato se i trsimo da mu omilimo, bilo naseljeni, bilo iseljeni. Jer svima će nam se pojaviti pred sudištem Kristovim da svaki dobije što je kroz tijelo zaradio, bilo dobro, bilo zlo« (2Kor 5,7-10). Odlika vjernika je pouzdanje u Boga. Što god da spozna i da se oko njega događa, on se pouzda u Boga i njegovo obećanje vječnosti. Isto tako, koliko god da vjernik čezne za vječnom radošću, strpljivo mora podnositi muke ovozemaljskog života, dok Bog ne odluči da je vrijeme iseliti se odavde i naseliti se kod njega. Važno je uočiti Pavlovo upozorenje. Prije nego se s Gospodinom počnemo radovati u vječnosti, trebamo se pojaviti pred Kristovim sudom. Na tom sudu će jedino biti važno kako smo provodili život u tijelu. A kako ga provodimo? Živimo li za vječnost? Koliko god da traje, ovaj život brzo prolazi, a mnogo toga se tijekom njega nakupi glede naših zasluga koje će Krist gledati na svome sudu. Za početak, nemojmo živjeti kao da vječnosti nema, kao da ćemo ovdje ostati zauvijek. Sve ovdje je prolazno, čak i ako nam se trenutno čini kako je lijepo jer nam dobro ide u svemu što trenutno smatramo važnim. Koliko vjerujemo, gdje je Bog u našem životu, kakvi smo prema bližnjima, činimo li dobro, jesmo li pravedni... To je ono što ima neprolaznu vrijednost jer će biti bitno pred Kristom, sve druge vrijednosti ovoga svijeta samo će u jednom trenutku postati bezvrijedne. Vječnost je naše krajnje odredište.

Milosrdne sestre sv. Križa u Srijemskoj Mitrovici

Stoljeće kontinuiranog djelovanja

»Ponosna sam, sretna i zahvalna svim sestrama koje su prošle kroz ove prostore. One su život dale za ovaj narod i vjeru. Podržavam rad sestara u Srijemskoj Mitrovici iako ih je trenutno samo dvije. Nadam se i vjerujem da će Bog providjeti i da će sestre nastaviti rad«, kaže sestra Estera Radičević iz zajednice Milosrdnih sestara svetog Križa u Đakovu

Milosrdne sestre 50-ih godina

U dugogodišnjoj povijesti Srijemske biskupije i Grada Srijemske Mitrovice utkano je ime Milosrdnih sestara sv. Križa čije djelovanje ove godine obilježava svoju 100. obljetnicu. Od samih početaka njihova djelovanja, napose u Srijemskoj Mitrovici, poslanje sestara očituje se u brizi za starije, nemoćne, osamljene i siromašne osobe, preko pohađanja istih u njihovim domovima. Utemeljitelj Družbe kapucina o. **Teodozije Florentini** osnovao je zajednicu pod geslom »Potreba vremena volja je Božja«. To je bio i danas jest putokaz sestrama u njihovom radu i djelovanju.

Socijalno-karitativni i bolnički rad

Prve godine djelovanja sestara na socijalno-karitativnom području, osim službom starima i osamljenima, obilježene su vođenjem pučkih kuhinja otvorenih u vremenu velike poplave u cijelom gradu 1932. godine i zauzetošću oko saniranja njenih posljedica, tj. zaraza kojima su građani bili izloženi zbog teških nehigijenskih uvjeta. U godinama Drugog svjetskog rata sestre su suočene s

njegov velikoga broja ranjenika te ponovnim angažmanom u vođenju pučkih kuhinja. Broj siromaha dosezao je i do 700. Isto nesebično služenje i briga za siromahe nastavili su se i u poslijeratnom razdoblju, preko patro-nažne službe, sve do ratnih devedesetih. U stoljetnom razdoblju prisutnosti i djelovanja Milosrdnih sestara sv. Križa u Srijemskoj Mitrovici (1924. do 2024.) rad sestara u mitrovačkoj bolnici protezao se na 63 godine (1924. do 1987.). Sestre su u Mitrovicu došle na poziv tadašnje bolničke uprave, a zdravstvenu skrb obavljale su u nekoliko bolničkih odjela.

»Sestre su već 1911. godine trebale preuzeti brigu za njegu bolesnika u mitrovačkoj bolnici, ali se to nije ostvarilo. Novi ugovor sklopljen je 1924. godine i sestre su te iste godine počele s radom 1. rujna. U objavljenim publikacijama ne nalazi se popis prvih 15 sestara. Neka imena mogu se pronaći u popisu sestara cijele družbe kolokvijalno, šematizmi, za 1925. godinu. To su sestre **Gema**, sestra **Regulinda**, sestra **Lipina**, sestra **Kamila**, sestra **Ladislava**, sestra **Tomica**, sestra **Livija**, sestra **Deziderija**, sestra **Stana**, sestra **Celesta**, sestra **Sabi-**

na i četiri postulantice. Sestre su preuzele brigu za odjel interne medicine, kirurgije, očne i infektivne bolesti, kao i za traumatološku ambulantu. Uz njegu bolesnika, brinule su i za kuhanje i pranje rublja za cijelu bolnicu. Sestre su u početku stanovale u krugu bolnice. Smještaj je bio vrlo skroman, u skladu s ondašnjim mogućnostima. Sestrinsku kuhinju dijelio je samo jedan zid od odjela za patologiju», navodi sestra **Krista Mijatović** s Filozofsko-teološkog instituta Družbe Isusove u Zagrebu.

Velika poštivanja

Kad je zajednica brojila 40 sestara 1962. godine, tražila se još jedna mogućnost smještaja izvan bolničkog kruga. Sestre su pripadale jednoj zajednici, ali su bile smještene na dvije lokacije da bi početkom 80-ih godina bile sasvim iseljene iz kruga bolnice.

»Glede odnosa osoblja i pacijenata prema sestrama, izuzev kasnih 40-ih godina prošlog stoljeća, poštivalo se što je o tome zapisano u ugovoru: 'uprava bolnice nastojat će da svi u bolnici susreću sestre s onim poštovanjem i obzirom, koji njihovom staležu dolikuje'. Sestrama je bilo omogućeno svakodnevno euharistijsko slavlje i pristupale su sakramentu svete ispovijedi. O poštovanju osoblja prema sestrama svjedoči i praksa čestitanja Božića i Uskrsa. Sestre su očito zavrijedile takvo poštovanje. U svim izvješćima vizitacije se ponavlja da je uprava bolnice izrazito zadovoljna radom i ponašanjem sestara. U arhivu u Đakovu pohranjeno je nekoliko svjedočanstava osoba koje su radile u bolnici zajedno sa sestrama: 'moje sjećanje na časne sestre datira od 1953. godine. Na odjelu koji je imao šest bolesničkih soba s po četiri kreveta, radile su dvije časne sestre. One su imale svoju sobu na istom odjelu. Uz bolesnike su bile prisutne 24 sata. Liječnik bi došao u vizitu, odredio terapiju i otišao. Sestre su se često morale snalaziti i u ulozi liječnika. Nije bilo telefona kao danas da se liječnik zove. Dežurni liječnik koji je bio jedini dežurni u cijeloj bolnici i u operacijskoj sali, nije uvijek stizao na infektivni odjel. Sestre su morale biti i liječnik'. Sličan dojam o časnim sestrama bio je i u mitrovačkoj medicinskoj školi«, ističe sestra Krista.

Od 1924. do 1977. godine u bolnici je radilo 144 sestre svetog Križa. U taj broj su uključene i sestre koje su kuhale i prale rublje jer su u početku to radile za cijelu bolnicu. Tri časne sestre doslovno su život dale njezi bolesnika i one su oboljele od tifusa. Radile su na odjelu za zarazne bolesti: sestra **Trifonija Zodlar**, sestra **Hermiona Čičić** i sestra **Luiza Modrić**. Od sestara koje su bile kućne nadstojnice bilo ih je 12 u tom razdoblju.

»Godine 1951. stradao je vlak koji je dolazio iz Zenice. U njemu je bio i sarajevski vladika preosvešteni gospodin **Var-nava Nastić**. Sestre su ga njegovale sedam mjeseci. On je nakon te njege razmijenio četiri pisma i jednu pjesmu sa sestrama, s tim da je posljednje zahvalno pismo uputio provincijalnoj poglavarici tadašnjoj majci **Amatei Pavlović**. U pismu je posebno naglasio da su ga sestre njegovale ne samo vještinom bolničarskih ruku nego i čistoćom svojih duša. Naglašava njihovo svjedočanstvo života i cijela korespondencija je stavljena u ekumenski kontekst gdje on u više navrata žali zbog razjedinjenosti Crkve u nadi da će doći do jedinstva.«

Katehetsko-pastoralni rad

Prema dostupnoj arhivskoj građi poznato je da sestre dolaze u Srijemsku Mitrovicu 1924. godine raditi u bolnicu, ali manje je poznato drugo područje djelovanja, pastoralno-katehetsko. Godine 1961. iz Đakova je došla sestra **Domitila Milošinčić** da preuzme sakristansku službu u župi; 1965. u Mitrovicu dolazi sestra **Darinka Patyrek** i preuzima taj posao.

»Od 1920. godine u cijeloj Vojvodini bilo je 17 mjesta u kojima su sestre djelovale. Osim u Srijemskoj Mitrovici, one su djelovale u župi i zdravstvenoj ustanovi u Indiji, na Iriškom vencu, u Srijemskim Karlovcima u internatu za djevojke i Srijemskoj Kamenici u ortopedskom lječilištu za djecu. Ponosna sam, sretna i zahvalna svim sestrama koje su prošle kroz ove prostore. One su život dale za ovaj narod i vjeru. Podržavam rad sestara u Srijemskoj Mitrovici iako ih je trenutno samo dvije. Nadam se i vjerujem da će Bog providjeti i da će sestre nastaviti rad«, kaže sestra **Estera Radičević** iz zajednice Milosrdnih sestara svetog Križa u Đakovu.

S. D.

O prezimenima bačkih Hrvata (LXXXI.)

Šarčević

Rod Šarčević iznjedrio je više poznatih osoba. Među njima se po značaju izdvaja **Ambrozije (Boza) Šarčević** (1820. – 1899.), centralna figura preporoda Bunjevac-Hrvata u Subotici u drugoj polovici 19. stoljeća. Boza je potekao iz seljačke (zemljoradničke) obitelji. **Joso Šokčić**, Bozin biograf, piše da je Bozina obitelj »htjela da joj sinovi budu školovani ljudi i žrtvovala

Ambrozije Bozo Šarčević

je mnogo da im sinovi svrše i sveučilišne nauke. Naročito je mati (**Agata**, r. **Jurić**) insistirala na tome da im djeca budu prvi ljudi u gradu i tako su obojica sinova (i **Martin** i **Ambrozije Šarčević**) pošli na pravne nauke.«

Obrazovanje i karijera

Boza je bio jedan od prvih bunjevačkih studenata. Studirao je pravo u Velikom Varadinu (danas Oradea, Rumunjska) 1839. godine, zatim u Pečuhu, a 1842. godine je diplomirao na Pravnom fakultetu u Budimpešti. Po-

znavao je stenografiju (brzopis), tako da je zabilježio sva predavanja svojih profesora. U Suboticu se vratio 1842. i proizveden je u građanina (cives). Htio je otvoriti odvjetnički ured u Subotici, ali je postao stenograf transilvanijskog sabora u Koložvaru (danas Cluj, Rumunjska). Boza je u Koložvaru boravio skoro godinu dana, 1842.– 1843. godine. Tu je upoznao svog budućeg punca **Đuru Vojnića Tunića**, rodom iz Subotice, koji se oženio u Transilvaniji **Máriom Erdélyi**, Mađaricom. Boza je upoznao Đurinu kćer **Anu**, svoju buduću suprugu. Boza je 1843. – 1844. boravio u Požunu (danas Bratislava) kao stenograf mađarskog sabora (skupštine). Tu je upoznao hrvatske zastupnike, prvake Ilirskog pokreta **Ivana Kukuljevića** i druge, koji su vodili borbu u mađarskom saboru za ravnopravnost hrvatskog jezika. Konačno, 29. IX. 1845. oženio je Anu Vojnić Tunić u Subotici.

Mađarska revolucija

Pred vjenčanje Boza je izabran za počasnog pododvjetnika Bačkobodroške županije. Postavljen je za okružnog podnačelnika u Bačkom Aljmašu (Bačalmaš). Na tom položaju je proveo tri godine i pet mjeseci. Ondje ga je zatekla vijest o smrti majke Agate (23. II. 1848.), kao i Mađarska revolucija (1848. – 1849.). O Bozinom držanju za vrijeme Mađarske revolucije Šokčić piše: »Svi znaci i svi dokumenti koji su ostali iz tih burnih vremena svjedoče da Šarčević nije izgubio prisustvo duha. On je ostao – čovjek. Vršio je svoju dužnost objektivno, časno i pošteno mrzeći iz dna duše one, koji svoj položaj upotrebljavaju i koriste za svoje lično bogaćenje«.

Rodoslov

Rodoslov Boze Šarčevića istražio je Joso Šokčić, a dopunio pisac ovih redova. Šarčevićev pradjed **Stipan** je prilikom vjenčanja zapisan kao sin **Stipan Sarač**, sin **Mihajla Povirivalovića (Stephanus Saracs Michaelis Povirivalovith Filius)**. Sarač je naziv za zanatliju koji izrađuje predmete od kože: sjedala za jahanje, opasalice, kajase, futrole za vatreno oružje itd. Izgleda da su Šarčevići, ili barem neki od njih, bili po zanimanju sarači. Dakle, prezime Šarčević nije izvedeno od šarac (naziv za šarenog konja), nego od sarač. Genealogija Boze Šarčevića izgleda ovako: **Stipan** (sin Mihajla Povirivalovića) i **Angelija Pavlesan** (vj. 20. XI. 1718.); **Toma** (r. 23. II. 1734.) i **Marija Gabričević** (vj. 17 XI 1754.); **Stipan** (r. 3. VI. 1757.) i **Anastasija Bernić** (14. XI. 1774.); **Toma** (r. 19. 1784.) i **Agata Jurić** (vj. 22. V. 1814.).

Robna kuća *Standard*

Galopirajući razvoj potrošačkog društva s početka sedamdesetih godina nije mogao zaobići niti Suboticu. Veliki pogranični grad i rastući potrošački potencijal, kako domaćih (primanja i standard postajali su sve veći), tako i inozemnih (susjedna Mađarska) kupaca, uvjetovali su mogućnost otvaranja jednog modernog trgovačkog objekta u strogom urbanom središtu. Za potrebe izgradnje poslovne višekatnice (tri kata), srušena je prizemna kuća u Ulici Matka Vukovića (naspram kapelice sv. Roka) i na njenom mjestu se 1971. godine uzvisila robna kuća *Standard*. Uprava zagrebačke tvrtke *Standard konfekcija* procijenila je kako bi otvaranje suvremenog trgovačkog objekta u najvećem gradu na sjeveru tadašnje države moglo donijeti odlične poslovne rezultate. I nije pogriješila. Jer, godinama poslije, brojni Subotičani i ostali kupci iz okolice (uključujući i strance) vjerno su pohodili popularni *Standard* i kupovali sve i svašta iz bogatog asortimana raznovrsne robe tzv. široke potrošnje. Odlazak u »ozbiljniju kupovinu«, tada se to još nije zvalo današnjim uvriježenim nazivom shopping, bio je svojevrsni ritual kome se pristupalo kao pravom socijalnom doživljaju. Osobito kada je u pitanju bio ženski spol. Za *Standard* (u kome se u prosjeku provodilo barem pola sata, a često i mnogo više vremena, osobito ukoliko je vani loše vrijeme ili hladniji mjeseci) je bira-

na lijepa odjeća, namještane su frizure jer je postojala objektivna mogućnost brojnih »susreta i viđenja«, pa nije smjelo biti nikakvog kiksa. Uz kupovinu znali su se voditi i brojni neobavezni razgovori, osobito u prizemlju robne kuće gdje su se nalazile čarape, donje rublje i slična roba. Na prvom katu se nalazila sva moguća ponuda odjevne robe različitih profila, podijeljena u muški i ženski odjel. Na drugom je bilo odjeljenje namještaja i pokućstva, dok je posljednji, treći kat najmlađim posjetiteljima bio najdraži. Tamo je bilo carstvo igračaka i dječje robe. Upravo zbog ovog posljednjeg kata je svako dijete u gradu voljelo ići u *Standard* i biti krajnje strpljivo tijekom obilaska prethodnih katova popularne robne kuće. Dodatnu atrakciju, osobito za one najmlađe, činile su pokretne stube (čudo tehnike za ono vrijeme) kojima su se mnogi vozili po nekoliko puta gore-dolje. U robnoj kući *Standard* radio je, kako bi se to danas popularno nazvalo, i kafić, iako je u biti to bila jedna birtijica sa šankom (cafe bar) u kojoj su se ožednjeli kupci mogli osvježiti i napraviti pauzu od razgledanja i kupovine. Prvi automat za ekspres kavu (espresso) instaliran je u ovom mini ugostiteljskom lokal. Sve ovo bile su revolucionarne stvari i postupno su kod žitelja Subotice stvarale razvijenu potrošačku naviku.

D. P.

Gosti iz Zagreba

OŠ Rudeš u posjetu tavankutoj školi

OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta bila je domaćin dvodnevno posjeta gostiju iz OŠ *Rudeš* iz Zagreba. Skupa s učenicima u gostima su bili i i ravnateljica škole **Sanja Krstanović**, profesorice hrvatskog jezika **Mirjana Jukić**, **Meri Farac Jemrić**, **Kristina Mlinar** i **Miranda Kekez**, kao i viša savjetnica Agencije za odgoj i obrazovanje **Marijana Češi**.

Radionicu upoznavanja za goste i djecu domaćine vodile su psihologinje škole **Dragana Miranović** i **Ana-marija Došenović**, a uz to nastavnici koji su u nastavi na hrvatskom jeziku, kao i ravnateljica škole **Stanislava Stantić Prčić** sudjelovali su na stručnom skupu koji je na temu »Mogućnosti suradnje među školama i pomoć Agencije za odgoj i obrazovanje« vodila viša savjetnica Marijana Češi.

Profesorice iz Zagreba održale su zanimljive radionice »Svevremenost mudrih izreka u hrvatskom jeziku« i

»Kod nas je ovako, a kako je kod vas?«. Uz to, održana je i slamarska radionica, radionica *roljanja* (starinskog načina glačanja), te je uz sve to za učenike dviju škola organizirano druženje i natjecanje u društvenim igrama.

Tijekom ovog susreta, 7. i 8. lipnja uz brojne radionice i aktivnosti gosti su obišli Tavankut, posjetili Galeriju Prve kolonije naive u tehnicu slame, etno salaš *Balažević*, crkvu Presvetog Srca Isusova, dok su u Subotici obišli najznačajnije znamenitosti: katedralu sv. Terezije Avilske, Sinagogu, Olimpijsku česmu, Franjevačku crkvu, te Gradsku kuću. Nakon toga gosti su skupa s domaćinima uživali u predstavi *U tuđim cipelama* koju su u Dječjem kazalištu u Subotici izveli članovi dramske sekcije OŠ *Matija Gubec*. Posjetili su i Klub *Zvuci srca* u kom rade i stvaraju osobe sa smetnjama i razvoju, te druženje nastavili u sklopu škole u okviru Kluba *Mjesečina 9*.

Uz brojne zajedničke točke i sjajnu suradnju, ono što im je dodatno zajedničko jeste želja za ponovnim susretom.

H. R.

Sat u prirodi

Osnovna škola *Matija Gubec* u Tavankutu ima svoju područnu školu u Gornjem Tavankutu, gdje su 10. lipnja odlučili napraviti drugačiju nastavu. U suradnji učiteljica i vjeroučiteljice **Zorice Svirčev** organizirani su sati u prirodi. Integriranim pristupom nastavi realizirane su teme vjeronauka, građanskog odgoja, prirode i društva, glazbene kulture, tjelesnog i zdravstvenog odgoja. Djeca od prvog do četvrtog razreda imala su priliku uživati u predivnom ambijentu oko kapele sv. Ane kao i u samoj stoljetnoj građevini. Sat su započeli šetnjom seoskim atarom do same kapelice gdje su mogli čuti kratku povijest stoljetne kapelice. Na zelenoj površini ispred kapele, a ispod debelog hlada starog javora, djeca su podijeljena u tri skupine imala zabavno rekreativni dio sata u prirodi. Kvizom su provjerena usvojena znanja, a nastavilo se štafetnim igrama. Nakon natjecateljskog dijela uslijedilo je proglašenje pobjednika i slatke nagrade, te osvježanje

za sve sudionike. Nakon okrijepe zapjevali su i zaplesali. Kako svi vole igrati nogomet to je bila završna aktivnost na ovome neobičnom satu u prirodi. Osmjesi i dječja radostna graja ispunili su prostor oko kapele sv. Ane u Gornjem Tavankutu, otkuda je i krenulo obrazovanje djece ovog kraja davne 1847. u istoimenoj školi.

Stasali smo za đake prvake

Završna svečanost u vrtiću *Marija Petković – Biser* održana je 6. lipnja u dvorištu vrtića, a mališani su skupa sa svojim tetama – odgojiteljicama ispratili iz vrtića sedmero budućih prvaka.

Tijekom priredbe pokazali su dio onoga što su naučili ove školske, odnosno vrtićke godine, a predstavili su ovom prilikom i vrtićki projekt pod nazivom »Moj dom«.

U drugom polugođu krenuli su s ovim projektom, a glavni cilj im je bio, kako je rekla odgojiteljica **Dejana Balazević Rudić**, istražiti kako se i od čega grade kuće. Tako su obišli gradilišta, slušali priče i bajke u kojima se spominju kuće, saznali su da i životinje imaju svoje domove, skrovišta, koja su i sami pravili. U suradnji s roditeljima istraživali su i pripremali prezentaciju na temu »Moj dom«.

Kroz projekt je prošao veliki broj (mogućih) inženjera, arhitekata i građevinara, geodeta, pa i nadzornog tijela, i to s milijun i jednim pitanjem. Odgovore su skupa tražili, a tako su i zaključak donijeli, pa vi procijenite jesu li u pravu. Na pitanje što je moj dom, odgovorili su ovako: »Mjesto na koje uvijek možeš otići zove se dom. Imati nekog tko te voli bez obzira na sve zove se obitelj, a imati oba zove se blagoslov«.

Ž. V.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Tatjana Rudić**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matija Gubec*, Tavankut – 1. a razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nemam

VOLIM: igrati se s bratom

NE VOLIM: kad mi brat prkosi

U SLOBODNO VRIJEME: volim se igrati

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: pjevačica

Too Optika

DR. TOOT

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdrastveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članaka 16. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Nositelj projekta »DIPLOMAT IRP« d.o.o. Novi Sad, Bulevar oslobođenja br. 60, Novi Sad, podnio je dana 5. 6. 2024. godine Zahtjev za davanje suglasnosti na studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Rekonstrukcija, promjena namjene i spajanje dva objekta u jedan – poljoprivredno-industrijski objekt u Đurđinu«, na katastarskim parcelama br. 2644/4 i 2644/5 K. O. Đurđin, Subotica (45.94784°, 19.53666° i 45.94870°, 19.53787°). Zahtjev je evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-82/2024.

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u Gradskoj kući u Subotici, Tgr slobode br. 1, u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 17. 6. 2024. do 17. 7. 2024. godine.

Pozivamo zainteresiranu javnost da mišljenja u vezi s predmetnom studijom dostavi poštom ili osobno u prostorije Službe, najkasnije do 19. 7. 2024. godine.

Javna prezentacija Studije i javna rasprava bit će održana 23. 7. 2024. godine, s početkom u 12 sati, u Gradskoj kući u Subotici (Trg slobode br. 1, I. kat, soba 130).

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 18. 6. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišća emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Lov na otoke

Lastovo

obilježavaju arhitekturu ovog jedinstvenog otoka. Sva-ka od ovih konstrukcija je jedinstvena i kreativno osmišljena, a do danas je ostala neodgonetnuta tajna zašto mještani grade ove kamene instalacije na krovovima kuća. Prema narodnoj predaji, postoji priča da su se mještani natjecali gradeći raskošne fumare kako bi se istaknuli i bili ljepši od svojih susjeda, a navodno je njihova svrha bila isticanje bogatstva vlasnika.

Mediterranska arhitektura rasprostranjena je po cijelom otoku, uključujući više od 40 prekrasnih crkava i kapelica koje izazivaju divljenje posjetitelja i podsjećaju da je čovjek putnik od rođenja do smrti, na putu između dva svijeta od kojih je jedan prolazan, a drugi vječan. U tom duhu bilo bi zanimljivo istražiti ostatke ranokršćanske bazilike sv. Petra koja potječe iz 6. stoljeća, crkva sv. Katedrala je izgrađena u 11. stoljeću, nalazi se na putu koji povezuje dva najveća mjesta na otoku – Lastovo i Ubli, te je najstarija građevina u kojoj se i danas održavaju crkvene službe.

Uz Lastovo i Ubli, otok je poznat i po Pasaduru, na zapadnoj strani otoka, zatim jednoj od najvećih i najljepših uvala, Skrivenoj luci, te Zaklopatici. Uz otok se vežu priče o čarobnom broju 46 jer Lastovo okružuje 46 otočića, na kojima se nalazi 46 polja, ali i 46 crkvića.

Na ovakvom otoku popis mogućih aktivnosti je jako dug. Jedna od tih aktivnosti svakako je ronjenje. Povijesne znamenitosti poput olupina brodova i bogato podmorje čine Lastovo idealnim mjestom za ronjenje. Uvala Zaklopatica poznato je odredište za ovu aktivnost.

Ako uz ronjenje volite i planinarenje, onda će osvajanje Huma s kojeg se pruža spektakularan pogled na more i okolice zasigurno pronaći mjesto u jednom od dana provedenih na Lastovu.

Vožnja kajakom, biciklizam, planinarenje i fotografija samo su neke od ponuda koje priroda zove, a aktivnost u koju ćete rado sažimati događanja svakako je kušanje domaćih specijaliteta. Posjet lokalnim restoranima i kušanje tradicionalnih jela poput pečene janjetine, ribljih specijaliteta i domaćih vina je neizostavan, a restorani u Lučicama i Pasaduru nude autentičan doživljaj lastovskih okusa.

Gorana Koporan

Neki ljudi imaju velike želje za nečim slatkim ili za novim cipelama, a mene ideja putovanja i posjeta hrvatskim otocima ne ostavlja na miru. Ukoliko bih ih sve posjetila u životu, morala bih malo pojačati akciju jer ih je ukupno 78, plus još 524 otočića i 642 hridi i grebena.

Pokušavam izračunati prelazi li moj broj deset. Mljet, Hvar, Brač, Vis, Šolta, Pakleni otoci, Pag i Krk. Dakle, tek sam na 8, imam još cijelih 70.

Za sljedeće u nizu osvajanja otoka, na popis stavljam Lastovo i Korčulu.

Danas na stol ide Lastovo.

Otok usidren pod zvijezdama

Otok Lastovo jedan je od skrivenih, a čini se, zbog svoje udaljenosti i dobro očuvanih dragulja Jadranskog mora. Geografski, Lastovo se nalazi na jugu Hrvatske, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, oko 13 kilometara od kopna. Ovaj otok karakteriziraju bujna vegetacija, prekrasne pješčane plaže, kristalno čisto more i šarmantna tradicionalna sela.

Ovaj biser Dalmacije poznat je po mističnoj ljepoti i skrivenim uvalama. Jedno od najatraktivnijih mjesta na Lastovu svakako je naselje Lastovo, po kojem je otok i dobio ime. Ovo pitoreskno mjesto prepuno je kamene arhitekture, uskih uličica i prekrasnih pogleda na more. Tamo se vidi crkva sv. Kuzme i Damjana, kao i tvrđava Fortica s koje se pruža nezaboravan pogled na zalazak sunca.

Čija je fumara ljepša

Priča o znamenitostima Lastova ne može proći bez spomena čuvenih fumara, karakterističnih dimnjaka koji

Počinje Euro 2024.

Dvije pripremne pobjede

Foto: EPA/ANNA SZILAGYI

Izabranici **Zlatka Dalića** odlično su, dvama pobjedama protiv Sjeverne Makedonije 3:0 (Rijeka) i Portugala 2:1 (Lisabon) finiširali pripremno razdoblje za predstojeće Europsko nogometno prvenstvo koje ova tjedna počinje u Njemačkoj. Pozitivno pobjedničko ozračje odlična je uvertira za sutrašnji (subota, 15. lipnja) susret protiv Španjolske u Berlinu (18 sati).

Uspješna generalna proba

Ako je rival u prvom susretu, objektivno, bio nešto slabije jakosti, onda je Portugal u posljednjoj provjeri pred Euro, bio protivnik ravan budućim takmacima na prvenstvu Starog kontinenta – Španjolskoj i Italiji. Izbornik se na otvaranju odlučio za kostur momčadi koja bi trebala biti i startna u prvom susretu sutra u Berlinu: **Livaković, Stanišić, Pongračić, Gvardiol, Šutalo, Majer, Kovačić, Kramarić, Modrić, Brozović** i **Budimir**, ali sigurno još ostaju neke otvorene opcije. *Vatreni* su odlično krenuli u susret, niti malo ne respektirajući protivnika kojega nikada nisu pobijedili u 7 odigranih susreta (6 poraza i 1 remi). Plod povezane, hrabre igre, već na startu (8. minuta) donio je posve opravdano dosuđeni penal nakon faula na Kovačiću, kojega je kapetan Modrić sigurno pretvorio u vodstvo od 1:0. U nastavku smo vidjeli zanimljiv, taktički orijentiran nogomet – što je i logično s obzirom na pripremnu fazu pred veliko natjecanje, u kojemu je Hrvatska suvereno gospodarila sredinom terena (Modrić – Kovačić – Brozović) uz odlično

uklapanje Majera i Gvardiola. Drugi dio je donio šokantno izjednačenje domaćina (**Jota**, 48. minuta), nakon što je **Semedo** probio desni bok i majstorski asistirao napadaču *Liverpola*. Ipak, konfuzija nakon primljenog gola nije dugo trajala i Hrvatska je ubrzo ponovno došla u vodstvo. Rezervist **Pašalić** je uputio sjajan udarac na gol Portugala, odlični vratar **Costa** odbio je loptu vrhovima prstiju do grede, a odbijanac je pravovremeno ispratio Budimir i glavom ga pospremio za 2:1. I bilo je to sve što se tiče rezultatske promjene u ovom susretu, jer do kraja nije bilo više pogodaka. Ali bilo je odličnih akcija na obje strane, nekoliko idealnih prilika – prije svih šansa **Sučića** nakon filigranskih pasova s **Petkovićem**, ali su se zato istakli vratari i pokazali kako su s pravom prvi izbor svojih izbornika. Hrvatska je uspjela prekinuti neugodnu poražavajuću tradiciju protiv Portugala, i to još na njegovom domaćem terenu i s velikom dozom pozitivnog optimizma putuje za Njemačku.

Hrvatska na Euru 2024.

- 15. lipnja Hrvatska – Španjolska, 18 (Berlin)
- 19. lipnja Hrvatska – Albanija, 15 (Hamburg)
- 24. lipnja Hrvatska – Italija, 21 (Leipzig)

Popis reprezentativaca: Dominik Livaković (*Fenerbahce*), **Ivica Ivušić** (*Pafos*), **Nediljko Labrović** (*Rijeka*). Braniči: **Domagoj Vida** (AEK), **Josip Juranović** (*Union Berlin*), Joško Gvardiol (*Manchester city*), **Borna Sosa** (*Ajax*), Josip Stanišić (*Bayer Leverkusen*), Josip Šutalo (*Ajax*), **Martin Erlić** (*Sassuolo*), Marin Pongračić (*Lecce*).

Foto: EPA/ANTONIO BAT

Vezni igrači: Luka Modrić (*Real Madrid*), Mateo Kovačić (*Manchester city*), Marcelo Brozović (*Al-Nassr*), Mario Pašalić (*Atalanta*), **Nikola Vlašić** (*Torino*), Lovro Majer (*Wolfsburg*), **Luka Ivanušec** (*Feyenoord*), Luka Sučić (*RB Salzburg*), **Martin Baturina** (*Dinamo*). Napadači: **Ivan Perišić** (*Hajduk*), Andrej Kramarić (*Hoffenheim*), Bruno Petković (*Dinamo*), **Marko Pjaca** (*Rijeka*), Ante Budimir (*Osasuna*), **Marco Pašalić** (*Rijeka*).

Stručni stožer: Zlatko Dalić (izbornik), **Dražen Ladić** (opservator), **Ivica Olić**, **Vedran Ćorluka** i **Mario Mandžukić** (pomoćni treneri), **Danijel Subašić**, **Marjan Mrmić** (treneri vratara), **Iva Olivari** (team menadžer).

D. P.

TENIS

Pavić za povijest

Pobjedom skupa s **Marcelom Arevalom** (Salvador) u finalnom susretu igre parova na drugom Grand Slam turniru sezone u Roland Garrosu protiv talijanske kombinacije **Bolleli/Vavassori** (7:5, 6:3) **Mate Pavić** je postao šesti tenisač u povijesti koji je uspio osvojiti sva četiri najveća turnira u povijesti igre muških parova. Još vrjedniji je podatak kako je on to uspio s četiri različita suigrača među kojima je i **Nikola Mektić** s kojim je 2021. osvojio Wimbledon.

POGLED S TRIBINA

Sandra

Hrvatska ima nešto što nema nitko u svijetu europske atletike. Sedam zlatnih medalja, a sve ih je osvojila ista osoba. Ali s dva različita prezimena. Naime, prethodnih šest zlata hrvatska heroína u bacanju diska **Sandra Perković** osvojila je pod svojim djevojačkim prezimenom, a ovo posljednje u Rimu pripalo joj je pod udanim **Elkasević**. Već je prvi tzv. uvodni hitac 67,04 m (njezin najbolji ove sezone) odlučio pobjednicu i tako je Sandra nastala.

vila svoj trijumfalni šampionski niz na smotrama najboljih atletičara i atletičarki Europe. Svoj prvi naslov Perković je uzela još 2010. godine u Barceloni, a potom slijedi nevjerovatan niz – 2012. (Helsinki), 2014. (Zürich), 2016. (Amsterdam), 2018. (Berlin), 2022. (München). A danas, kao gospođa Elkasević, i dalje je šampionka Europe. Na čast i slavu hrvatske atletike. Dodajmo kako je uz Sandrino zlato i **Filip Mihaljević** pridodao srebro u bacanju kugle zabilježivši vrijedan hitac od 21,20 m u posljednjoj šestoj seriji. Ova dva fantastična rezultata odlična su uvertira za predstojeće Olimpijske igre u Parizu, gdje bi se europska odličja lako mogla pretvoriti u olimpijske medalje.

D. P.

Umotvorine

- * Čim se izusti, riječ osedla vjetar.
- * Radoznalost je početak znanja, ali i nevolje.
- * Noga koja se žuri brzo se spotakne.

Vicevi, šale...

Poslala mi prometna policija sliku gdje sam prekoračio brzinu.

Uslikao sam i ja 200 eura pa poslao njima.

- Spavaš?
- Ne, samo sam zatvorila oči i putujem daleko...
- Ali hrčeš...
- Putujem traktorom...

Liječnik pita pacijenta:

- Jeste li ikada imali boginje?
- Nisam nikada, doktore, sve neke ružne i nika-kve.

Mudrolije

- * Budi krotak i skroman ako želiš da te uzvise; hvali tuđe vrline ako želiš steći prijatelje.
- * Čitava tajna da produžujemo sebi život sastoji se u tome da ga ne skraćujemo.
- * Kao što voda ne ostaje na visinama, tako do-brota i mudrost nisu među oholima.

Vremeplov – iz naše arhive

Skupština općine Subotica, 2014.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova) Kum kumova

Bio tako jedan čovik jako podatan i rad gostima. Skinio bi i košulju sa sebe samo da drugom bude. Tako je on volio i kumovat, pa dok se još nije ženio u njegov kumova i kumova. A kad se još oženio! Imo je mladu čestitu i poslušnu, a u nje malo i prćije pa čovik ženi samo naređiva šta će stvarat, a on dovodi goste.

Kako kojeg vidi, a on sve trči za njim, pa:

– Kume, ta dođi mi malo na užnu!

Mlada kuva, peče, pa samo dočekiva, dvori i ispraća goste dok jedared nije počela spadat s noga, a komara se počela praznit. Dotužilo ženi pa kad je u avliji ostala samo jedna guska, ona je nakljukala i kaže:

– E, čovče, red bi bilo da i ja jedared u miru i pokoju poidem zalogaj i da se čestita nasitim.

Čovik onako dobar i mekan, kaki je stvoren, ne misli ništa već i njoj:

– Red je, ženo.

Oće on i njoj ugodit, nema kod njegov nikake zamire, al kad je došlo podne, on opet vodi jednog kuma na užnu. Kad je žena to vidila, brže-bolje sklonila guščiju pečenicu, a u peć turila gladalicu.

– Evo, ženo, nama gosta – sav obradovan viče čovik još s praga.

Raduje se kobjage i žena, pa oma gosta posila i na čovika da donese iz komšiluka malo vina. Ode on, ta jedna noga tamo, druga noga vamo. Žena se latila užne, pa će gostu:

– Alaj, kume, uzmite samo ovaj peškir da se ne opečete, pa ćete mi pomoć ovo izvadit iz peći.

– A šta je to? – zapita gost kad je vidio vruću gladalicu.

– Ta znate kaki je moj čovik. Uvridi se ako gost ne poide sve. A ko mož sve to poist čime moj čovik nudi?! Zato gostu prija užne s ovim prožagamo gršu, da se malo proširi.

Kad je gost to čuo, a on ode kroz vrata da se skoro ni brave nije dotako. Nije on stigo ni do prve kuće, a evo domaćina s vinom.

– Pa di je kum? – oma on na ženu.

– Di je? – ona će kobjage srdito. – Izeš ga, jesam ti kazala da je gošćenja već dosta. Eto, ukro gusku pa ode.

Kad je čovik to čuo, on potrč i vikne:

– Kume, stani samo malo.

– Kako ne bi, da mi vruću gladalicu strpaš u gršu – ozovne se onaj i da vitra petama.

Dok je domaćin trčao za gostom, žena u miru poila gusku. Kad se čovik vratio, i on bi užno pa ište od žene štogod za ilo.

– Još ti mene sekiraš?! – kobjage srdito žena na njegov. – Ja nek sisam prste, a ti si pečenu gusku cigurno podilio s kumom, pa mi se sad još i rugaš.

– Ta kaki kum i guska?!

– Čuti. Zato si i potrčao za njim da digod u jendeku podilite i moju poslidnju gusku. Još me tu smučivaš i užnu mi spominješ!

Čuti čovik, al kad ga je glad počela zdravo morit, a on:

– Samo da još to kažem, ženo, da više nikad neću dilit pečenu gusku s ovakim kumovima koji uzmu sve a meni ništa.

Pričao Naco Štefković
Bunjevačke narodne pripovitke, 1951.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Triba potrefit

Baka Janja i druge i danaske raspredju na klupčice di?, ko?, šta?, kako?, zašto?. I ja se namistio, slušam. Strina Evča počinje: »Čeljadi, da vam se požalim al i pofaljim. Štagod mi ko malo pofalilo jutroske i cila se kuća uzbunila. Oma mi spakovali pa u varoš u bolnicu. Idemo redom od doktora do doktora brez da smo se naručili. Kako kažu, sve brez uputa. E, tu sam vidla kaki mi zet. Jest da nema nikake velike škole i da kažu da j' i ovo što j' završio silom završio, al bome j' važan. Vidla, crno na bilo. Otkal bi on poznavo te sve puste doktore i sestre što tamo radu. Sa' sam vidla kako j' to ako potrefiš unić tamo di triba da uniđeš jel kako da kažem potrefiš učlanit se tamo di triba da se učlaniš. Ako potrefiš, sve možu; ide sve ko po loju, svagdi si na redu. Ni platit nit čekat. I dok smo išli redom već bilo dogovorito za poslidak da mi prigleđe glavni doktor. Na poslidku glavni doktor reko za mene da baš i ni bila odviše velika nužda za doć, da sam se malo prijala pa mi od tog bilo lošo. Izdivanila se ko da se poznajemo od pamćivika. I sve prošlo ko da nas dragi Bog vodio. E sad ovo drugo, još lipše. Unuk mi se zaposlio danaske kod zeta u državnom preduzeću kako se kaže. Ta vala ni škulu ni redovno završio, učlanio se i oma posov. I ovo ko da j' dragi Bog vodio. Čeljadi, i sve ovo u jednom danu. Ja priživila, on se zaposlio«. Baka Janja ne čeka, bisno će: »Evča, nevoljo, sto ti muka, tebe su vrane mozak popile! Uvijek mislim da 'š se zabunit pa 'š štagod pametno kazat a ti misto da čutiš, da tajiš, kako si sve išla priko reda, kako se modemo kaže priko veze, kako ti se unuk zaposlio sam što j' škulu završio i učlanio se, ti se još faljiš. Dižeš u nebasa to što se triba sam u pravu da ne kažem šta učlanit i sve ko da ti se Gospa ukazala. Oma i doktori, budeš zdrav pa još i posov. Ta čeljad se ne možu dovuć do doktora danaske, pišu se pa čeku digod i misecma a kako čujem i više godina. Triput umrit dok ne stigneš na red. A za posov, Bože dagi po države pobiglo jel nema posla, a vamo se učlaniš i oma. Sve to ni za falu već za plakat«. Perje frca. Baka Tonka što j' uvijek poslidnja pritekla baka Mandu i baka Maricu, viče: »Jest, vala, tu sade imu pravo i Evča, al i Janja. Glavno j' potrefit. Al ni sam tu. I ka' se udaješ, triba potrefit. Bome, mene ka' su udavali, potrefili su. Moj pokojni Marko bio dobar. Iz bogate kuće, vridan, ni viko na mene a ni mi ni tuko. Uvijek novaca imali za sve. Uzeli se, a prija tog se ni za ruke nismo držali. Do veridbe nismo ni riči prodivanili. Komšinica Đula baš je dobro potrefila ka' j' priporučila Marka dadi i majki, a ovi rekli mož. I oni potrefili«. »Kad se bolje proštudiram, i ja sam dobro prošla. Mlogo dice sam narodivala. Svi visoke škole završili. Dobro se poženili i dice se narodivalo. Svi mi dolazu često vidit. Šta š više«, baka Manda će. Vidim i baka Marica će štagod kazat: »Čeljadi, sve to lipo što ste kazali, al triba potrefit i ka' š se rodit«. Svi odjedanput gledimo u nju, a baka Marica nastavlja: »Da j' potrefit da se ne rodiš, da ni žvit u vrime kakog ratovanja. Bože dragi, sve to lipo, al sam da rata nema. Ta jeste vidli šta j' bilo kod nas, a i šta j' bilo i prija a i sade u svitu«. Slušam pa študiram kako j' ovo baš veliki divan. Kako vidim triba bit mudar u životu i potrefit. Ako potrefiš, ko da ti dragi Bog vodi, a ope' se mislim da u životu ni često dosta ni potrefit ako ti dragi Bog ne vodi. A štagod ni ni do tebe.

U NEKOLIKO SLIKA

Promocija srednjih škola

Piškota u oblandi

Kaća Drobac

iz Bača za našeg ovojednog KuHara pripremila je kolač piškota u oblandi. Kaže, to je veoma stari kolač, kojega ona ne pravi često, ali se sjeća da je bio neizostavan kod njezine mame i bake. Vrlo je jednostavan, sastoji se od nekada lako dostupnih sastojaka i zbog toga se, kako kaže, nekada pravio tako često. Pripremao se za nedjelju ili kirbaj.

Sastojci:

10 jaja
10 jušnih žlica šećera
5 jušnih žlica brašna
2 oblande
pekmez od kajsija

Priprema:

Razdvojiti bjelanjke od žumanjaka. Bjelanjke umutiti »na snijeg« te dodavati žlicu po žlicu šećera uz neprestano miješanje. Dodavati i jedan po jedan žumanjak te 5 žlica brašna. Sve sjediniti i istresti u pleh za pečenje. Peći na 200 stupnjeva 20-ak minuta, dok piškota ne dobije brončanu boju. Izvaditi iz tepsije i ostaviti da se ohladi. Obje oblatne premazati debelim slojem pekmeza, a piškotu staviti između. Ostaviti da se stegne i zalijepi. Može se i pritisnuti nečim teškim poput velike knjige kako bi se sve bolje zalijepilo. Nakon nekoliko sati kolač se može rezati i služiti.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

www.milos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

 Radio Marija Srbije

 Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra Telekom

011 44 22 009

Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića praznik hrvatske zajednice u Republici Srbiji

Čast nam je pozvati Vas
na svečanu akademiju kojom obilježavamo
Dan rođenja biskupa Ivana Antunovića
20. lipnja 2024.
s početkom u **17 sati**
u **Velikoj vijećnici Gradske kuće**
u **Subotici.**

